

Տեառն Ներսիսի Յինն երանութեանցն եղեալ՞ի բագմաց

Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն կողմն Գալիլեացոց: Յորժամ որսաց գորդիսն ձկանց առեալ շրջեցուցանէր ընդ ինքեան. զի ուսուցանէ նոցա զհանգամանս որսալոյն զմարդիկ: Եւ վասն էր առ Գալիլեացոյն շրջէր իսկ թի զբն յայտնելոյն աշխարհիս. եւ ոչ թի Հրեաստանի: Նախ զի զմարգարտութիւնն լցցէ զԵսայեայ. գոր վերագոյնն ասաց անետարանախչս: Եւ դարձեալ. զի անմարթեր թի սկզբանն շրջել թի մեջ դայրացն եւ փարիսեցոցն եւ ուսուցանել զի թէ յետոյ յորժամ վասն սքանչելեացն. իբրեւ զմարգարէ պատուէին զնա ժողովորդն: նոքա այնքան լցան նախանձու զիսնչ ինչ ոչ գործէին մինչ դեռ անծանալութր ժողովորդեանն: եւ ոչ թէ վայրապար շրջէր^ա այլ լի աւգտութեամբ: Վասն որոյ ասէ. Եւ ուսուցանէր թի ժողովորդս նոցա. եւ քարոզէր զԱւետարանն Արքայութեանն: Եւ որ ուսուցանէր. երբեմն թի տունս ուսուցանէր. եւ երբեմն արտաքոյ: Իսկ աստ զի ասէ թէ թի ժողովորդս նոցա. զժողովորդեան նոցացն ասէ. յորում սովոր էին անոր հաւաքեալ թի շաբաթս. եւ ընթեռնուլ զմարգարեան: Չոր եւ դուկաս պատմէ զգալն թի Նազարէթ. եւ զմտանելն թի ժողովարանն. եւ ընթեռնուլ զգիրս Եսայայ:

Եւ բժշկէր ասէ զամենայն հիւանդութիւնս եւ զախտս թի ժողովորդեանն: Նախ հրէիցն տա զպարգեւս բժշկութեան. որպէս առ քանանացին. թէ նախ յագեսցին մանկունք: Չի մի կարասցեն ամբաստանել զմաննէ. յորոց ոչ պահանջէր հաւատս թի բժշկելոցն. որպէս յետոյ յոմանց. այլ ձրի բժշկէր. եւ շնորհէր նոցա: քանզի յայնժամ ոչ եւս զիրոյ զարութեան ցուցեալէր զհանդէս: Եւ թի լոյս սքանչելեագն որ առ հրէայսն եւ հեթանոսք եւս մարձենացին առ նա հաւատովք: Ըստ որում պատմէ ըստ կարգի:

Եւ ել լուր նորա ընդ ամենայն երկրին ասորաց^ա եւ մատուցանէին առ նա զամենայն հիւանդս. որ նեղեալէին թի պէս պէս ցաւս եւ թի տանջանս: Եւ զդիւսահարս եւ զլուսնորսուս եւ զանդամալուծս^ա եւ բժշկէր: Չհաւատոց նոցա քաջութիւն թի բաց արձակ տեղեաց գալն նշանակէ. վասն որոյ եւ ձրի ընդունեցին զբժշկութիւն: Եւ դու տէս զաւետարանչին զանփառասէր միտս. մանաւանդ զհոգւոյն որ թի նմա. զի ոչ մի ըստ միտջէ գրէ զբժշկեալն. այլ զբագումն, միով բանիւ նշանակէ: Հիւանդութիւնս կոչելով եւ պէս պէս ցաւս. գոր թի մարմնոց խառնուածոյ անհաւասարութենէ^ա կրել զիտէ բնութիւնս: Ուստի եւ տանջանք եւ նեղութիւնք^ա ըստ առաւելութեան եւ նուագութեան: Իսկ զմեծագոյնսն թի նեղութեանց անուամբ դնէ: Չհիւանդս ասէ եւ զլուսնորսուս եւ զանդամալոյծս որ թի դիւսցնեն տանջանք. յայտնի է տեսողացն: Եւ լուսնորսուն եւս յայնցանէ է. բայց ոչ անսահման առ ըմբռնումն. այլ ըստ նորոյ եւ կամ հնոյ լուսինն յորմէ եւ զանունն իսկ ընկալաւ: Իսկ անդամալոյծ դժուարին քան զամենայն. ինքեան եւ տեսողացն զի իբրեւ զմեռեալ անկեալ թի տուն. եւ իբրեւ զկենդանի ուտէ եւ ըմբէ: Որ եւ զամենայն եկեալսն միով հրամանավ բժշկեաց: Եւ որ քան համբաւ սքանչելեացն աճէր. ժողովորդոցն. գալ յամենայն կողմանց^ա եւս քան զեւս յաճախէր. ըստ որում ասէ:

Եւ երթային զհետ նորա ժողովորդք բագումք թի Գալիլեայ. եւ թի Դեկապոլիս եւ յԵրուսաղեմէ. եւ թի Հրեաստանէ. եւ յայն կոյս Յորդանանու եւ բժշկեաց զնոսա: Թէպէտ եւ թի սկզբան յայտնութեան իւրոյ^ա ոչ զնաց թի Հրեաստան. եւ յԵրուսաղեմ. վասն նախ ասացեալ պատճառին. սակայն սքանչելիքն եւ վարդապետութիւնն ինքնայաւժար կամաւք ձգէր զնոսա առ ինքն ուր եւ շրջէր: Ոչ զախտացեալսն նախանձու այլ զպարզամիտ ժողովորդն. զայնոսիկ որ կանխաւ էին թի Յովհաննէ մկրտեալք եւ վարդապետեալք. եւ լտոք էին վկայութեանցն որ զմաննէ: Որք յորժամ տեսին զի մատնեցաւ նա. եւ Յիսուս յայտնի եղէ սքանչելեալքն. ծանեան թէ նա է զորմէ վկայեցան: Եւ գային ամենեքեան առ նա: Որով լնոյր ասացեալսն Յովաննու. թէ նմա աճել պարտէ. եւ ինձ մեղմանալ: Որ եւ բաշխէր առատապէս նոցա զհոգւոյն եւ զմարմնոց բժշկութիւն. նախ զերեւելին. եւ ապա զաներեւոյթն. զի թի ձեռն գործոցն եւ բանք հաւատարիմ եղիցին. ըստ գրեցելումն թէ սկսաւ Յիսուս առնել եւ ուսուցանել:

Քանզի սովորութիւն է Աստուծոյ յորժամ նոր արեւնս դնէ մարդկան. նաեւ մեծամեծո սքանչելիս ցուցանել. զի հաւատարիմ լիցին ասացեալքն որպէս առաջին մարդոյն. նախ յանգոյից արար զարարածս եւ ապա ետ նմայ պտղոյն պատվիրան: Եւ Նոյի յետ համաշխարական ջրհեղեղին եւ զինքն եւ զայլսն ապրեցուցանելոյն դնէր զարեւնս փոխանակ արեան. հեղուլ զարիւն. եւ ոչ ուտել զմիս արեամբ շնչոյ:

Եւ Աբրահամայք յետ յաղթութեան թագաւորացն. եւ հարուածելոյն զփարաւոն վասն նորին եւ զայլսնիս տայր զուխտ թլփատութեան: Եւ հրէիցն. յետ ազատութեանն^ի ծառայութենէն. եւ անցուցանելոյն ընդ ծովն Կարմիր, եւ յետ բագում սքանչելեացն որ Եգիպտոս եւ անապատին ետ զգրաւական արեւնսն^ի տախտակսն:

Նոյնպէս եւ աստ. քանզի հանդերձեալէր բարձրագոյն առաքինութիւնս մուծանել յաշխարհ զոր ոչ ուրուք լուեալէր. պիտոյէր նշանակաց ընծայութիւն. զի զբանսն նշանաւքն հաստատից: Եւ զի զարքայութիւնն երկնից խոստանալոց էր գործողաց պատուիրանին. որ ոչ էր այժմուս աչաց տեսանելի: Վասն այնորիկ երեւելի նշանաւքն զաներեւոյթ խոստմանն^ա հաւատարիմ առնէր: Որում եւ մեք հետեւեցուք զկնի նորա, որպէս եւ ժողովորդն յայնժամ եւ էլցուք ընդ նմա յԱստուածախն լեառն հայցելով^ի նմանէ. ոչ զմարմնաւոր կարեաց բժշկութիւն. որ փոքրէ եւ անցաւոր. այլ զհոգեւոր առողջութիւնս^ա մեղաց ցաւոց ապաքինիլ:

Եւ տեսեալ Յիսուսի ժողովորդս բագումս ել^ի լեառն: Տես զայն մեծարգութիւնս նորա. զի ոչ^ի քաղաքս եւ^ի զեղու շրջէր նոքաւք. այլ յանապատի եւ^ի լերինս. զի զմեզ խրատեսցէ փախչել յամենայն մարդկային վայրաքարշ ախտից, եւ ընդ նմայ ելանել ոգոյ զիմանալի լեառն իմաստից. որպէս եւ աշակերտքն յայնժամ. եւ հայել^ի բարձրութունէ անտի^ի ի խոնարհ. եւ նկատել զորս^ի ստորինս աշխարհի ըմբռնելին մեղաւք. եւ փախչել յամենայնէդ:

նայել դարձեալ իբրեւ թի դիտանոցէ. եւ տեսանելը անդոստ զԵրկնից Արքայութիւնն. եւ զդրախտին վայելչութիւնն, եւ ցանկալ նմին. զորս^ի բրու մատամբ իմն ցուցանէ Տէրն երանութեանս մասամբք եւ դարձեալ

վասն այնորիկ հանէ զնոսա յանապատ զի յամենայն կողմանց յապահովացեալք. մտադիրութեամբ ընկալցին զբանն: Որպէս որք զմանկունսն ուսուցանէնօծ. յանապատ տեղիս տասին. զի՞ի զբաղմանց ժողովեալ զմիտս դիրաւ ուսցին: Ըստ որում եւ ժողովրդեանն Իսրայելի ոչ Եգիպտոս^ա այլ յանապատին տայր զկենաց պատգամն: Անդ թի խաւարէ եւ՞ի միգէյօօ. եւ աստ՞ի մարմնոյն. որ իբրեւ զմեզ ծածկեալ ունէր զԱստուածութիւնն: Անդ սաստութեամբ ըստ խստութեան սրտիցն նոցա, եւ աստ քաղցրութեամբ եւ վճիտ լուսով: Եւ իբրեւ նստաւ անդ. մատեան առ նա աշակերտք նորա եւ նա բացեալ զբերանն իւր ուսուցանէր զնոսա եւ ասէր: Բազմեցաւ կեանքն առ՞ի բաշխել զկենաց կերակուրն ընդ դեմ մահաբէր ճաշակոյն. զոր ընկալաւ մարդն առաջին. ՞ի բերանոյ աւձին: Եւ բացեալ զբերանն. բխէր զջուրն կենդանի՞ի շիջուցանել զհուրն^ա որ վառեցաւ յԵւայէ: Մինչ լուռն կայր. զմարմինս նոցա բժշկէր. եւ մինչ խաւարէր զոգիս նոցա առողջացուցանէր. զի յայտ արացէ թէ ինքնէ արարիչ հոգւոց եւ մարմնոց երկոցունցն խնամ տանելով: Եւ վասնէք զհասարակացն արէնք^աի դեմս աշակերտացն խաւսի: Քանզի հանդերձալէր երկնային դնէլ արեւս. աղքատանալ ըստ մարմնոյ. եւ՞ի սգի կալ միշտ. եւ հալածեալ լինել. եւ այլն եւս:

Վասն այսորիկ զսկիզբն բանին^աի դեմս աշակերտացն դնէր. որք հրաժարեալէին յամենայնէ. զի մի ծանրատաղտուկ^ա աշխարհասիրացն թուեսցին արեւնքն այլ զի նախանձու նոցա. ցանկացցին. եւ նոքա. երանութեանց նոցա հասանել: Որպէս Դուկաս յայտնապէս ասէ. թէ ամբարձ զաչս իւր յաշակերտսն: Եւ սա թէ. Մատեան առ նա աշակերտքն մինչ նստէր: Որոց ոչօք ոչ պատուիրէր որպէս ապերախտին Իսրայելի^ա զառ՞ի չարեաց միայն հեռանալն. քանզի սոքա կատարեալքէին. այլ երանութեամբքն^աի գործս բարեաց յորդորէ զնոսա: Որպէս Դաւիթ յերանութենէն սկսանի՞ի սաղմոսն. յորդորելով զլսողն զհետ երթալօխ երանական գործոցն: Նոյնպէս եւ որդին Դաւթի. ըստ մարմնոյ. իսկ՞ի զբնութոյ իւր վարդապետութեանն զերանութիւնն դնէ: Զի ինն աստիճանաւք երանութեանցս. զոր նկարագրեաց սանդուխքն Յակոբայ^ա որ հանցէ զմարդիկ յերկինս:

1

Վասն որոյ ասէ. Երանի աղքատաց հոգւով զի նոցա է արքայութիւնն երկնից:

Նախ ինդրելի է մեզ^ա թէ զինչ է սահման երանութեան. յորմէ կարեմք եւ զայլսն իմանալ: Երանութիւնն պարատութիւնէ ամենայն բարեաց: Որպէս թշուառութիւն բոլորից չարեաց. որք եւ ոչ մասն ինչ ունիցցին՞ի բոլորից միմեանց կրից: Ոչ երանութիւնն թի տրտմականաց. եւ ոչ թշուառութիւնն յուրախութեանց: Եւ արդ առաջին մեզ ծանուցեալ լիցի. երանութեանց ընդունող յիցս տիրապէս Աստուածութիւնն ըստ առաքելոյ թէ երանելին եւ միայն հզարն:

Երկրորդ յետ նորա. եւ՞ի նմանէ ընկալեալ. բանական բնութիւնս անմարմնոցն եւ մարմնաւորացս յաւէտ ըստ պատկերին եղելոցս, որքան պահեցաք զսկզբնատիպն զեղեցկութիւնն: Իսկ յորժամ նսեմացուցաք զնա մեղաւք կորուսաք եւ զերանութիւնն: Եկեալ նոյն զսկզբնայտիպն^աի ինդիր կորուսեալ իւրոյ պատկերիս. եւ գտեալ յաղբս ախտից. լուայ ջրով բանին խաղացելոց թի կեանսն յաւիտենից.օշ զի լիցի վերստին հաղորդ երանութեան նորա: Եւ զոր արինակ հմուտ պատկերագործ ասիցէ առ որ հանդերձալ է ուսուցանել զանհմուտ ոք. եթէ այն է զեղեցիկ պատկեր. որ յայսչափ^ա եւ յայսպիսի ձեւ լինի նկարագրեալ: Նոյնպէս եւ Քրիստոս. որ զմեր զոգիս յԱստուածային նմանութիւն կամէր փոխել. որպէս զանազան դեղոց երանգաւք երանութեամբքս այսոքիւքօն ուսուցանէ նկարագրել զիւրոյ պատկերին վայելչութիւնն^աի մեզ զոր եւ ասէ իսկ յառաջինսն:

Երանելիք աղքատք հոգով. քննելի է թէ որէք աղքատն հոգւով: Երկուս աղքատութիւնս ուսաք^աի գրոց որ հակառակ են երկուց փարթամութեանց: Մինն փութալի, եւ միւսն արհամարելի արդարութեան եւ իմաստութեան:

Փութալիէ մեղացն աղքատութիւն. եւ առաքինութեանցն ճոխութիւն: Եւ արհամարելիէ արդարութենէ եւ յիմարութենէ աղքատութիւն եւ չարեացն եւ յիմարութեան փարթամութիւն. յորմէ յրաժարեցոյց Տէրն: Արդ^ա որ՞ի չարեաց աղքատանայցէ եւ զբարեացն փարթամութիւն զանձիցէ թի յոգին. այնպիսին արժանաւոր լինի երանելում աղքատութեան բանին. որոյ պտուղ արքայութիւննէ:

Դարձեալ զի ասացուք թէ առաջին արժանաւոր Աստուած է: Իսկ՞ի մարդկանէ նմանողն Աստուծոյ առաքինութեամբ: Եւ զի նմանող լինել Աստուծոս ամենայն իրաւքօձ անհնարէ. զիսքից հաղորդ գտցուք եւ երանութեանն ըստ վեհագոյն բնութեանն եւ ոչ երբեք. այլ ըստ խոնարութեան մասին^ա որ վասն մեր. կարելիէոյ կամողաց: Որով ինձ թուի թէ աղքատութիւն հոգւոյ կամաւոր խոնարութիւնն կոչի. որոյ արինակ է Քրիստոսի խոնարութիւնն զոր ցուցանէ մեզ առաքեալ. թէ վասն էր մեր աղքատացաւ որ մեծատուններ: Վասն զի մեզ մերով բնութեամբ անձեռնարկելիէր հպել^աի նորայն բարձրութիւն: Էջ՞ի մեր աղքատութիւնս^ա զի մեք սնընդակից խոնարութեամբքսօղ նմանելով նմա. կարասցուք հասանել մեծութեանօր նորա:

Այլ բազումքն^աի մարդկանէ որ՞ի բռնաւորքձ հզարաց. կամ թի պատահմանէ կենցաղոյս^ա ակամայ ունին զխոնարութիւնն: Ոչ զայնոսիկ երանէ. այլ զկամաւորն միայն. զորոց եւ ասէր Եսայեաւ. Ես յոք հանգեաց. եթէ ոչ՞ի հեզս եւ խոնարիս:

Եւ Դաւիթ. թէ պատարագ Աստուծոյ հոգի խոնարի: Բայց մի ոք դիրաւ եւ առանց աշխատութեան զխոնարութեանն ուղղութիւն համարեսցի. այլ մանաւանդ դժուարաւ քան զամենայն առաքինութիւնս: Քանզի հպարտութեամբ առաւել պատերազմի ընդ մեզ չարն. քան այլովք ախտիւք ընդ ոմանս մարմնաւոր յաջողութեան պատճառաւ եւ ընդ ոմանս հոգեւորաւք: Որպէս եւ ընդ մարդն առաջին յուսով աստուածանալոյն. եւ յետ նորայ ընդ բազումս^ա զանազան արինակաւք: Զի որով ինքն կործանեցաւ. նովին զինու եւ ընդ մեզ մարտնչի. եւ փութալ կորուսանել: Յորմէ խրատէ առաքեալ զգուշանալ. Մի մատաղատունկ ասէ. զի մի հպարտացեալ^աի դատաստանն

աստանայի անգանիցիք: Եւ Աստուած ամբարտաւանից հակառակ կա: Եւ արդ՞ զի սկզբնածին եղեւ՞ ի մեզ այս չարութիւն աստի առնէ Տէրն սկիզբն երանութեան. խլեալ կամելով զամբարտաւանութեանն բոյս՞ ի մեջ եւ արմատացուցանել զխոնարութիւնն: Իսկ ուր խոնարութիւն ոչ գոլով. թէքք եւ յերկինս վերանայցե առաքինութեամբքի. որպէս աւագաշէն տունն յիմարին: Որով ցուցանէ թէ չէ այլ ինչ հպարտութիւն բայց յիմարութիւն հոգւոյ. զի արդ՞ ոք հպարտայցե՞ ի հոգոյ սկսեալ եւ հոգով սնեալ ուր խոնարութիւն ոչ գոլով ոչ թէթեւ յերկինս վերանայցե առաքինութեամբ այլ անդունդս կործանեցի հպարտութեամբ որպէս աւագաշէն տունն յիմարին զի որպէս սկիզբն ամենայն չարեաց՞ ի մեզ հպարտութիւն եղեւ, եւ միշտ լինի: Նոյնպէս սկիզբնք ամենայն բարեաց զխոնարութիւն դնէ աստ Տէր որով ուսուցանէ թէ չէ այլ ինչ հպարտութիւն բայց միայն հիմարութիւն հոգւոյ: Եւ զհարդ հպարտանայցե ոք՞ ի հոգոյ լեալ՞ ի հոգոյ սնեալ եւ՞ ի հոգ լուծեալք: Եւ դարձեալ իբրեւ գորդնէ սկիզբն գոյութեանին. յորովայնն եւ յորդն փոփոխեալ ապականութեամբ՞ ի գերեզմանին: Ապա թէ ոք անգիտանայ զինքն. հայելով՞ ի մանկութիւնն. եւ կամի գեղեցկութիւնն. եւ յայլ թի մարմնականսն հայեցի՞ ի գերեզմանս. եւ տեսանիցեք՞ ռսկերս լոկ ունայնացեալս. եւ զինքն ընդ նոսին տեսանելով խոնարեցի՞ ի հպարտութենէն: Եւ արդ՞ որ զհպարտութիւնն եւ կամ այլ ինչ՞ ի կենցաղականս կապից քցէ վասն Քրիստոսի. որ յաղագս մեր աղքատացավ՞ եւ զնորին խոնարհութիւննք զգեցցի կերպարանս. այնպիսին արդարեւ լինի արժանաւոր: Հաղորդէ սմին եւ միւս աղքատութիւն. ասացեալ՞ ի Տեառնէ առ մեծատունն. Վաճառեայ զինչս քո. եւ տուր աղքատաց. եւ դու եկ զկնի իմ: Գլուխ բանիս եթէ կամիս զիտել տիրապէս. այն է որ փոխանակէ զմարմնոյ հեշտութիւն եւ դիրքաշահութիւնն ընդ ոգւոյն ճոխութեանքդ որ զերկրաւոր փարթամութիւնս իբրեւ զբեռն ծանր՞ ի բաց թաւթափեալ եւ թէթեւացեալ հոգւով կարող լինի թոչել ամպաւք՞ ի վերայ աւոյն ընդառաջ Քրիստոսի: Արդ. աղքատացուք եւ մեք. զի՞ ի վերինս ելանիցեմք. սփռել եւ տալ աղքատաց եւ կարատելոց:

2

Եւ երանի սգաւորաց զի նոքա միայնութեանցին:

Գեղեցկապէս դնէ զկարգ աստիճանիս Տէրն. զերկրորդս զկնի առաջնոյն. զի յառաջ երանեաց զաղքատացեալսն յախտից զհոգիսն եւ այժմ որ՞ ի սուգ լինին վասն մեղացն եղելոց, որով ուսուցանէ թէ նախ պարտէ մերկանալ զախտսն, եւ ապա կարիցէ սգալ զան՞ ի մեղացն չարչարանսն. զի որքան՞ ի մեղս ոք իցէ. ոչ կարէ սգալ զհեշտութեամբքդ զվնասն: Վասն որոյ ասէ երանի է սգաւորաց. սգոյ իրք կրկինէ. է որ ըստ մարմնոյն Քրիստոսի հաճախմանէ տրամականացն. մահ գործէ ըստ առաքելոյ իսկ հոգեւորն՞ կեանք եւ խաղաղութիւնս՞ կրից եւ է որ ըստ առաքելոյ, իսկ հոգւոյն կեանք եւ խաղաղութիւն գոր եւ երանէ բանս. ոչ զայնս որ ըստ աշխարհի տրամեցինիս, այլ որ վասն մեղացն են՞ ի սուգ: Այսինքն յորժամ՞ ի սգայութեան լինիցինիս վատթար գործոց՞ անցեալն ժամանակացիք, եւ զչարութեան ողորոյսի զվարս. որպէս սգոյդ անուն՞ յայտնի ունի գտեսութիւն ասացելոցս: Սուգ ասի վասն սգալոյն զիբնս գոր երբեմն յանսուգայութենէխո գոլով ոչ սգայիս, զի Քրիստոս արինակ մասն ինչ անդամոց. թի յախտէ թի մեքէ՞ ընդարմացեալ ոչ զգայ ցաւոց՞ սգայ ցաւոց. թէ եւ խոցումն սրոյ ընկալցի այլ թէ՞ ի բժշկական դեղոց դարձցի՞ ի բժշկութիւնիս սգայիս այնուհետեւ զցաւսն. եւ փութայ յառողջութիւն: Նոյնպէս եւ որքան՞ ի չարիսն մեռեալ են հոգւով. եւ անսգայիս առաքինութենէջ՞ վարուց: Իսկ եթէ փոփոխեցի կամաւ յայնցանեաց. եւ տացէ հոգեւորական կծուադեղոց. այսինքն յիշման տանջանացն. եւ անշեջ գեհեհնոյն. իսգայութիւնս զայլք յընդարմացեալն հեշտութեամբքիս ախտիք անձն. որով լինի երանելի՞ Քրիստոսի փոփոխմամբն: Բայց ամենայն որ յաշխարհս յայս հայի իբրեւ զանասուն. եւ անհաւատ լինի հանդերձելոցն. ծիծաղիս լաւագոյն քան զանսգալն եւ որ անհաւատ լինի հանդերձելոցն ծիծաղի եւ այսպն առնէ զՏէրունական բանիս: Զի թէ երանելիքն ասէ որ վասն պէս պէս թշուառութեանց սգանշո, ողբոց արժանաւորքն ամենայն իրաւք. որոց անտրտում եւ անվնասքն կեանք: Այլ մեք ասացուք առ նոսայձ կուրացելոց մտաց՞ երանելով զսգաւորսն Տէրն երագոց նմանեցուցանէ զկեանս զայս: Ոչ միայն վասն դիրքափոփոխի եւ սնտոյ լինելոյն իբրեւ զերագ, այլ եւ յաղագս հակառակաբար գոլոյն. զի որպէս յերագ՞ ի սուգն ուրախութիւն ասի յարթութենէյ եւ խնդութիւն սրտմտութիւն նշանակէ. նոյնպէս եւ որ յերագական կեանքս՞ ի սուգն վասն մեղաց՞ յանքանշո արթութեան կեանսն յուրախութիւնն լինի՞ զնոսութիւնն: Ըստ Տեառն հրամանի որ լան այժմ ծիծաղեցին: Դարձեալ որ յերագի կեանս յուրախութիւննք լինին. որպէս մեծատունն: Յորժամ զարթունն՞ ի քնոյ գերեզմանէն տրտմին եւ սգան: Բայց ինձ թուի ոչ միայն զմեղսն սգացելոց՞ լինել երանելի ասէ բանս, այլ եւ անմեղաց եւ արդարոց: Մանաւանդ թէ նոցա առաւել՞ որ միշտ ունին զսուգն. ոչ վասն անձին յանցանաց այլ հասարակ բնութենէտիս: Որպէս Հեղիաս եւ Յովիաննէս. զի սգոյն ունէին հանդերձս եւ ամենայն սուրբքն նմանապէս: Որպէս եւ Դաւիթ. թէպէտ եւ զճայրագոյն մարդկան ունէր զթագաւորութիւնն, սակայն հառաչէր ասելով. Վա՛ յինձ զի ընդերկարեցաւ պանդխտութիւնս իմ: Եւ վասն էր է անմեղաց սուգ՞ արինակաւ արժանէ ցուցանել: Եւ նախ քննեցուք զաշխարհիս զսուգն թէ ուստի գոյանայ. եւ յայնմանէ՞ յայտնի եւ հոգեւորն սուգ է փոփոխումն ոգւոյ՞ ի տիրութիւնն վասն ախորժելացն պակասութեան: Զի ամենայնք՞ որքան յախորժական կամս՞ կայցեն յուրախութեան անձամբ եւ սիրելեալք եւ գոյի սգոյ տեղի ոչէ՞ ի նմայ: Ապա եթէ փոփոխումն լինի՞ ի բարութենէն ինքեան՞ կամ իւրայոցն ածէ՞ ի վերայ զուարճացելոցն տրտմութիւն գոր եւ սուգ անուանեմք: Այսպէս իմանամք եւ զհոգեւորն. գոր արինակաւս ցուցուք: Զի որպէս երկուք ոմանք՞ ի մարդկանէ՞ ի խաւարային բանատ արգելեաք՞ մինն կոյր՞ ի ծնէ՞ եւ միւսն ունէլով աչս ոչ նմանապէս սգան՞ ի վերայ եղելոցն: Զի՞ ի ծնէ կոյրն անտխուր կայ՞ ի բանտին յաղագս սնընդակցութեան խաւարին. եւ ծերանայ՞ ի նոյն անհոգութեամբ. բարի անձին համարելով զմերձակայն: Իսկ այն որ ետես զլոյսոյր այտորիկ զգեղեցկութիւն. եւ զճանաչէ յորոցն զրկեցան ծանրագոյնս բերէ յինքեան զսուգ. յաղագս խաւարաբնակ արգելանին եւ միշտ

ցանկայ եւ հնարի հասանել դարձեալ վայելման լուսոյն. յորմէ զրկեցաւ: Նոյնպէս եւ որ ճշմարիտ բարին յորմէ ատարացաւ բնութիւնս՝ տեսանել կարէձք. եւ ապա զայժմու թշվառութիւնս զմտաւ ածիցէ. օ՛ի սուգ եւ օ՛ի տրտմութիւն լինի հանապագ: Ապա ուրեմն ոչ միայն զախտ տրտմութեան երանէ բանս. այլ զգիտութիւն բարոյն զոր կորուսաք: Իսկ այն բարին՝ ոչ մտացէ հասանիլ եւ բանից ճառելի: Ձի որքան բարձրագոյն բարին իմանի զոր կորուսաք. այնքան զուգն յերկարեմք. զի այժմուս յոքնածնունդ չարեաց ախտ բազմադիմաւորձի. եւ մարմնոյս հիւանդութիւնք՝ որոց՝ սկզբանն ամենեցուն սոցա՝ անփորձէր մարմնոյձշ բնութիւնս: Արդ որ ոք մտացն աչաւք՝ տեսանէ զանզոջական գորութիւննձո գայն. հայիցի եւ յայժմուս լի տրտմականաւր կեանքս. եւ սուգ ունի վասն իւր. եւ հասարակաց բնութեանս՝ զրկելոյ յԱստուածայնոց կենացն: Այնպիսին է արդարեւ երանելի սուգն, որոյ պտուղէ Հոգոյն Սրբոյ միխթարութիւնն: Իսկ որ անսզաբարձձ բերին յայտուիկ. ոչ զանցեալն քննեն զինչ էաք. եւ ոչ զայժմուս տառապանաց. եւ ոչ զհանդերձեալսն զինչ լինելոցեմք նմանեն՝ ի ծնէ կուրին՝ ըստ նախ ասացեալ առակին. եւ չեն ընդհատ յանբան անասնոց, որ մինչ յագուրդ գտանեն որովայնին ուրախ լինին: Եւ ընդ նուագել կերակրոյն թախծին: Վասն որոյ աստ տրտմել հրամայէ. եւ անդ ուրախ լինել. աստ սզալ՝ ոչ միայն վասն իւրեանցձյ յանցանացն այլեւ վասն այլոց. որպէս եւ սրբոյն ոգիք Մովսիսին եւ Դաւիթին. եւ Պաւղոսին եւ այլոցն ամենեցուն: Ի՛ սոյն միտս եւ Մովսէս հրամայէր Իսրայելի՞ զատկի տաւնին բաղարջ ուտել ընդ եղեգի. որով ուսանիմք էթէ չէ հնար հաղորդիլ երկնաւորաց տաւնիցն. էթէ ոչ դառնագոյն մարմնոյ առաքինութեամբ մաքուր եւ անխնորձ վարուք: Նաեւ մեծատունն եւ Ղազարու պատմութիւնն յայտնի մեզ զայտրիկ վարդապետեն. յիշեալ ասէր Աբրահամ ցընչեղն, զի ընկալար զբարին՝ ի կեանս քո: Եւ Ղազարոս զչարչարանս եւ. արդ սա աստ միխթարի եւ դու այդր պապակիս. եւ միխթարելն՝ ի Հոգւոյն Սրբոյ՝ որում եւ մեք արժանի լիցուք այնմ հասանել՝ ի Քրիստոս Յիսուս եւ Տէր մեր որում փառք յաւիտեանս:

3

Երանի հեզոց զի նոքա ժառանգսցին զերկիր:

Հեզութիւն անուն միէ. բայց թի վերայ բազմաց բերի. զի հանդարտն եւ ծանրաշարժն եւ լինի՞ հեզութեան անուամբ կոչի. բայց գիտեմք եւ գովելի զընդ դեմ նորին. զբարի խաւսելն թի պատերազմի զարին. զըբացս զառաքինին. եւ զի այսպէսէ զի արդ յուղղութեան կարգի երանէ զհեզ: Ինձ թուի զայլ իմն հեզութիւն ցուցանել աստ. վասն զի դիւրամէտէ առ թի վատթարագոյնսն բնութիւնս: Ըստ նմանութեան ծանրագոյն վիմի, եւ զառ ի վերսն ամենեւին անշարժ: Իսկ թի բարձրաւանդակէ առ թի խոնարհ. առավել քան զբան. է հոսմաննէրագութիւն: Նոյնպէս եւ մարդկան կեանք ծանր եւ վայրաբերող. նորին աղագաւ երանէ Տէր ոչ զամենեւին անբարկանալին. զի զայս անկարտէ ուղղել այնմ որ ըստ բնութեան ունի զսրտմտականսն. այլ որ առաքինութեամբ սանձահարէ զախտս հակառակաւքն զհակառակսն բժշկել. ըստ այսոցիկ եւ հեզութեամբն՝ զտարապարտ բարկութիւնն. որով ոչ միայն թի տէունականս երանութեանէ բարեբանի հեզն. այլեւ թի հասարակաց մարդկանէ: Քանզի յորժամ արտաքոյ բնութեան շարժի ամենայն դիրք մարմնոյն յախտեն. թի զազանաց բնութիւն փոփոխեալ կերպարանի: Այլ թէ ուստի ծնանիցի հեզութիւն. կամ սորին բարկութիւնն ցուցանող պարտէ. զի որք կամիցին ստանալ զերանութիւն հեզոցն. դիւրաւ ուղղիցեն զառաքինութիւն նորա: Օնաւ հեզութեան խոնարութիւնէ՛ արմատ բարկութեան. ամբարտաւանութիւն. Քանզի բարկութեան պատճառք թշնամանք լինին. եւ որ խոնարութիւնէ անարգութեանց տրտմութիւն ոչ լինի: Ձի ուր սրտմտութիւն ոչէ հեզութեանն ուղղութիւն. յորմէ երանութիւն եւ երկնային երկրին ժառանգութիւն. բայց մի ոք զբարկութիւնն յամենայնի չար համարի. եւ զհեզութիւնն բարի. զի թի ժամանակի բարիեն երկոքեան. մովսէս հեզ վկայի. բայց այնքան բարկացաւ թի վերայ չարեաց ժողովրդեանն. զինչ զի տախտակսն խորտակեաց: Փենեհես քահանայն զմադիանացին մի ահաղոյն սատակեաց: Թողից ասել եւ զայս եւ Տէրն թէ յինէն ուսարուք զի հեզ եմ եւ խոնարհ եւ բարիէ հեզութիւն առ որ զհանդիմանութիւն եւ զխրատ հեզութեամբ ընդունի: Եւ զինչ սմին փոխարեն զինք ժառանգեցցեն զերկիր: Այս ինքն հեզն եւ խաղաղարարն ընդ ամենեւին ունելով սէր ժառանգէ առանց խռովութեան զերկիր: Իսկ խռովարարն եւ թի սեփական հայրենեացն զրկի: Բայց այլոց հաճոյ թուեցաւ իմանալի երկիր ասել զխոստումն Տէառն. որէ նա կենդանեաց վայր. որպէս թի հեզութիւն վկայեալն Դաւիթ ասէ: Հաւատամ տեսանել զբարութիւն Տէառն յերկին կենդանաց: Ձի երանութեանս բան իբրեւ աստիճանաց են էլք: անմարթէր զմիանգամ բարձրացեալսն առաջին երանութեամբն. դարձեալ թի ստորինս յայս իջուցանել երկիր. զի երկիրէ նա գէր թի վերոյ քան զթիկունս երկնից. եւ զմեղաւք մեռեալսն ոչ ընդունի: Եւ էթէ յանուն երկրի ասէ զնա՞ մի սքանչանար. վասն զի նուաստութեան մերոյ լսելեացս զիջանէ բանն. որ յաղագս այնորիկ էջ առ մեզ. զի մեք բարձրանալ առ նա. ոչ էաք կարող: Նորին աղագաւ ծանաւթագոյն բանիւ եւ անուամբ աւանդէ մեզ զԱստուածային խորհուրդս:

4

Երանի որ քաղցեալ եւ ծարաւի իցեն արդարութեան:

ըստ կրկին գոլոյ բնութեանս մերոյ. այլ եւ այլեն կերակուրք սոցա: Մարմնոյս նիւթական ըստ իւրում գոյացութեանս. եւ հոգւոյս աննիւթ եւ իմանալի: Եւ որպէս մարմին առանց իւրոյն կերակրոց ոչ կարէ կեալ, նոյնպէս եւ ոչ հոգին. էթէ ոչ իւրումն վայելիցէ միշտ: Եւզոր արինակ մարմնոյս ստամոքքէ էթէ յախէ ինչ՞ դառնութեամբ մաղձիցէ՞ լցեալ լինի. յագեալ. եւ ոչ երբէք քաղցու ախորժակն կերակրոց. էթէ ուտէ իբր ընդ ոչ պէտս: Իսկ էթէ թի ձեռն բժշկաց՞ զախտաբար պատճառսն թի բաց հանէ. զայ վերստին առողջական կերակրոյն թի փափագումն: Ըստ այսմ եւ առ միտս. որ հոգւոյս ընդունարար կերակրոց տեսանի զի էթէ ախտանայ թի ճաշակ

մեղացն որքան թի նմինէ. ոչ բաղձայ կենդանական թ Աստուածային կերակրոցն. որէ իմաստութեան բան եւ գործ: Ապա թէ թի խնդիր լինի հոգեւոր բժշկաց. եւ ընկալցի յաւժարութեամբ^ա զառ թի նոցանէ դեղ ըմպութիւն առաքինութեամբ արտաքս ժայթքէ գորս թի մեղացն ամբարեալ ժահահոտութիւն: Յայն ժամ յաւժարութեամբ փափագէ ուտել զհոգեւորական կերակուրն: Եւ այս են քաղցեալքն, որ երանի թի Տեառնէ: Արդ որ կամի զաւութիւն առնուլ. թի հոգեւորական կերակրոց նախ սրբեսցէ զմիտսն յեկամուտախտից. զի քաղցիցէ բնաւորական կերակրոց: Բայց արժանէ քննել, թէ ոքի իցէ արդարութիւնն: Արտաքինն սահման եղին արդարութեան. եթէ որ զինչս բաժանէ հաւասարութեամբ. ըստ չափոյ պիտոյից ընդունողացն. արդար ապի: Եւ դատաւոր որ ճշմարտութեամբ առնէ զդատաստանն: Եւ որ տանն տէրէ. եւ քաղաքին իշխան. եւ ազանց թագաւոր: Եւ ոչ անիրաւութեամբ շարժին. այլ ուղղութեամբ դատին զհնազանդեալսն. արդար կոչին: Բայց եւ ոչ զայսուսիկ թի Տեառնէ երանեալ արդարութիւն ասեմ: Քանզի երանութեանս բան ոչ ոմանց թի մարդկանէ եւ ոմանց ոչ. այլ ամենայն կողմանց ստանալ զնա: Եւ արդ որ իցէ արդարութեան կերակուրն^ա որ յամենէսին ժամանէ. եւ իբրեւ զտեղան առաջի կայ ամենայնիք որ քաղցնուն նմա: Այն է գոր ինքն ասաց. Իմ կերակուր այնէ զի արարից զկամս Հաւր իմոյ: Ոչ միայն քաղցնուլ խնդրէ արդարութեան^ա այլ եւ ծարավել: Բայց զծարաւս յիշելով ծայրագոյն իմն լինելով. զբարի ցանկութիւն. բանս արիւնադրէ: Չի ծարաւս առաւել ստիպէ զբնութիւն թի լրումնք քան զքաղցն: Որպէս Դաւիթ փափագէ առ Աստուած նա եւ քաղցուն յիշմամբ եւ ծարաւոյն զփափագաւոն երկեակ իմաստասիրութեան երանէ բանն. գործով եւ բանի: Քաղցն իբր թանձրագոյն իրի. զգործական իմաստութեան ունելով զարիւնակ: Իսկ ծարաւ յաղագս անաւարագունին նիւթոյ զտեսականն: Դարձեալ. է իմանալ մեզ արդարութիւն զնոյն ինքն զաստուածային բանք գորմէ ասեն Պաւղոսք որ եղեւ մեզ արդարութիւն եւ սրբութիւն: Քանզի ուղիղք թի մարդկանէ արդարք ապին. այլ ոչ՝ արդարութիւն: Բայց այս Աստուծոս միայնէ որ աղբիւրաբար բղխէ արդարութիւն: Որպէս եւ ինքն Տէրն էր բեմն հաց ասէր զինքն իջեալ յերկնից. երբեմն ջուր ծարաւելոց: Եւ քանզի չորինեն առաքինութիւն հոգւոյ. ընդէք զարդարութեան քաղցեալս միայն երանէ բանս. զի այս զամենայն պարունակէ ընդ նովա:

Դարչեալ որպէս ամենայն չարեաց եւ բանիւ եւ գործով. անիրաւութիւնէ անուն. նոյնպէս եւ ամենայն բարեաց անուն արդարութիւնք զի արդարապէս խաւսին եւ գործեն: Արդ^ա երանի որ քաղցեալ է աստուածեղէն իմաստից զի յագեսցի զիտութեամբն նորա: Երանի որ քաղցեալէ սիրոյն Աստուծոյ^ա զի արբցէ զանճառ ուրախութեանցն զմայլումն. աստ մասնաւորաբարք եւ թի հանդերձեալսն կատարելապէս տալ նոցա զուրախութիւնն:

5

և Երանի՝ ողորմածաց զի նոքա ողորմութիւն գտցեն:

Չիք ինչ առաքինութեանց^ա որ այնքան նմանողս առնէ զմեզ Աստուծոյ, որպէս զողորմութիւնն, ըստ Տեառն Բանի. թէ եղերուք նմանողք Հաւրն ձերոյ որ ծագէ զարեգակն թի վերայ չարեաց եւ բարեաց. եւ առնէ անձրեւ թի վերայ արդարոց եւ մեղաւորաց: Եւ Գիբք թի բազում տեղիս Անուն Աստուծոյ զողորմութիւնն դնեն. Դաւիթ ասէ. ողորմած եւ արդարէ Տէր: Այսպէս եւ Սովսէս եւ ամենայն մարգարէքն: Եւ արդ^ա եթէ Աստուծոյ ողորմած անուանին յԱստուածաշունչ զիրս. յատնապէս հաւատացի^ա զի եւ մարդ եթէ ընտիր ըստ իւրոյ չափոյ զարութեան ճշմարտութիւն^ա ընդ որում հաճի Աստուած^ա եւ հատուցանէ. յոյս առաջի կայ^ա զի ոմանք փոխարեն յորոց տան. ակն ունին ընդունելայ. որպէս մեղաւորք մեղաւորաց: Եւ այլք զովչաց^ա զի բարի համբաւեսցեն: Եւ կէսք^ա թեպէտ եւ աղքատաց այլ թի փառս յուսոյ ձգին թի տալն: Այսոքիկ ոչ յերանութեան մասին են. եւ ոչ գտցեն ողորմութիւն. զի աստեն առին զվարձն: Եւ արդ^ա եթէ զինչէք ողորմութիւն եւ ուստի ծնանի. եւ էր աղագաւ եղաւ եւ զիարդէք երանելի որ զայն գործիցէ արժանէ քննել: Արդ է սահման ողորմութեան կամաւոր տրտմութիւն յաւտարաց նեղութեան գոյացեալ: Եւ է սա սիրոյ ծնունդ որպէս սպառումն եւ զագանային յատելութենէն ունի զպատճառն: Իսկ պատուիրան ողորմութեան եղաւ վասն որի մեզ սէրն շարժելոյ թի յախտակցութիւն միմեանց: Քանզի անհաւասարեն իբք կենցաղոյս ծառայութեամբ եւ տէրութեամբ զի կամի Աստուած թի հաւասարութիւն զալ աւելաստացին առ նուազեալն: Մէծատունք թի ձեռն ողորմութեան արժանի լինին բարեացն. որ Աստուծոյ նորին աղագաւ արիւնադրէ մարդկան զողորմութիւն առ կարաւտեալս: Եւ քանզի սիրոյն ողորմութիւն եւ սիրոյն պտուղներ գործի ողորմութիւն ապա ուրեմն յիրաւի երանէ^ա որ զմեծն յառաքինութեանց զսէրն պտղաբերէ: Դարչեալ երանութեամբ այսու յոյս դնէ մեղաւորաց. զի որք ոչ են բաւական բազմապատիկ առաքինութեամբ հաճոյանալ Աստուծոյ. ողորմութեամբ միայն կարողեն արժանի լինել մեծի ողորմութեան եթէ կամեսցի: Չի որպէս անկեղծ ողորմածացն առ աղքատս ողորմութեան ոչ վարձէ վաստակոյ եւ ոչ տրից ինչ փոխարեն բայց վասն հրամանի Աստուծոյ եւ յաղագս բնութեան թշուառացելոյ: Նոյնպէս խոստանայ լինել եւ տէրն ճշմարիտ ողորմածացն զողորմութիւն յաւուր դատաստանի որք թեպէտ եւ ոչ վաստակեցին թի գործ պատուիրանին իբրեւ զվարձկանս^ա զի առցեն զխոստացեալ վարձն. եւ ոչ ծառայեցին Տեառն երկիւղիւ. զի լուիցին ծառայ բարի եւ հաւատարիմ. եւ ոչ որպէս որդի սիրելի. կատարեցին զկամս Հաւրն սիրով. զի նմանեացին նմա. այլ միայն վասն ողորմութեան գոր արարին առ աղքատս^ա ողորմութիւն գտցեն թի նմանէ. եւ զինչէ ողորմութիւնն այն գոր զտանեն ողորմածքն յԱստուծոյ. յաջակողմեան դաս. եւ արիւնութիւն առ թի Հաւրէ. այլ մի քր երանութեանս արժանաւոր միայն զայնուսիկ համարեսցի. զի եթէ այսպէս էր^ա ապա ոչ ամենեցուն էր կարելի ստանալ զողորմութիւն. բայց փարթամացն միայն: Այլ ինձ թուի. թէ որ յաւժար առնել բարի կարաւտելոյս. եւ վասն չունելոյս արգելու. ոչ ինչ նուազանայ յերանութեանէս քան զայն որ գործովն զկամս եցոյց գտանեմք եւ այլ կերպարանս ողորմութեան. զի մեծ քան զմարմնոյնէ որ հիւանդացեալ եւ աղքատ թի բարեաց հոգւոց ցաւակից լինել եւ ողորմիլ. զայս որք առնէն Քրիստոսի լինին նմանող. որ յերկնից էջ եւ մեզ ողորմեցաւ: Բայց նախ պարտէ իւրաքանչիւր ումէք իւրում

հոգւոյն ողորմել եւ լնուլ զկարատուութիւն բարեաց: Չի որպէս աղքատք զախքատաց, եւ հիւանդք զհիւանդացն^ա ոչ կարեն լուծանել զկարիս, նոյնպէս եւ որ Թի մեղս ախտացեալ նմանապէս մեղուցելոցն ոչ կարեն լուծանել զկարիս, նոյնպէս եւ որ Թի մեղս ախտացեալ նմանապէս մեղուցելոցն ոչ կարեն օգնել: Բայց յոյժ դժուարինէ ոգւոյն ողորմութիւն, քան զմարմնոյն, զի որչափ մեծէ ոգի^ա քան զմարմին մեծէ ոգւոյն ողորմել քան մարմնոյն: Չի մարմնոյ գոր տա ոք^ա թէպէտ եւ տուողին վարձն մնա^ա այլ տուքն լուծանի: Իսկ հոգւոյն ընդ նմին երթայ ճշմարտութեան հաւատոյն: Այլ որ զթշուառական զայտոսիկ կէանս զմտաւ ածիցէ ռաւ անողորմ եւ սպառումն յայսպիսի հիքութիւնս լիցի: Գովեաց տէր գտնտեսն անիրաւութեան, զի իմաստութեամբ արար: Ըստ այլ մին արինակի թողլով զպարտապանաց տեսն իւրոյ, միոյն զհինգերորդ մասն ցորենոյն եւ միւսոյն զկէս պարտուցն ձիթոյ, որ նշանակէ ցորեանն զկարեկցութիւն հարկաւորացն պիտոյից^ա ըստ մարմնոյ աղքատաց, եւ ձեթն զառ Թի բարեացն աղքատ եղեալն հոգւոյ ողորմութիւն, որէ խրատ եւ խնամք^ա յուղղութիւն դարձուցանել զթիրեալսն, որք եւ պարտապանքն երկոքին Տեառն իւրոյ, ոմն աստ աղքատութեան կրիւք, տուծեալ Թի մեղաց մխիթարեսցի անդ: Իսկ ըստ հոգւոյ պարտապան մեղաց, ըստ անօտրագոյն ձիթոյն, եթէ ոք բանի սպասաւոր ողորմի եւ տա փոխ^ա ածելով զնա Թի յոյս կէս մեղացն ջնջին, եւ մնացեալն ապաշխարութեամբ: Ըստ այսոսիկ երկակի ողորմութեամբ եւ ինքն գտանէ ողորմութիւն առ որ ասէ: Երանի ողորմածաց^ա զի նոքա ողորմութիւն գտցեն: Ոչ նովին չափով, զի նոքա իբրեւ զմարդիկ էտուն եւ նա որպէս զԱստուած հաստուցանէ նոցա:

6

Երանի որ սուրբ են սրտիւք զի նոքա զԱստուած տեսցեն:
Երանութիւնս այս գերագանցէ քան զհասումն մտաց, որպէս որք հայելով^ի բարձրագոյն վիմէ^ա որ յեզերս ծովու, ^ի խորս նայիցին անդընդոց, եւ անտեսութենէնձր յատակի խորոցն լնուցանծ երկիւղի: Ըստ այսմ եւ մեք^ա զխորս աստուածային բանին զիտելով, տարաբերիւք զարհուրանաւք թէ զիաքող տէրունական բանս երանէ զսուրբն սրտիւք: Եւ Յովհաննէս ասէ, թէ զԱստուած ոչ ոք ետէս: Եւ Պաւղոս ասէ, թէ ոչ ոք ետէս եւ ոչ տեսանել կարողէ: Եւ առ Մովսէս յԱստուծոյ ասացեալն, թէ ոչ ոք^ի մարդկանէ տեսանէ զերեսս Իմ եւ ապրի: Եւ զիաքող իմացուք զերկաքանչիւրան: Աստուածաին բնութիւնն ինքն ըստ ինքեան թէ զինչ իցէ անտեսանելի իցէյօ եւ զեր^ի վերոյ քան զհասումն: Թէպէտ եւ անքննելիէ ըստ, բայց այլով արինակաւ^ա տեսանի անտեսն: Առաջին, յարարածոցս արարողն ծանուցեալ լինի, ըստ առաքելոյ: Ոչ բնութիւնն այլ էութիւնն եւ զարութիւնն, երեւելի գործովքն քննիլք: Եւ զայլս տեսութիւն, եւ որ ըստ աշխարհիսյս եւ իմաստունքնյ տեսանէն, այլ ոչ են արժանի երանութեան, զի ոչ զգիտելն ինչ յաղագս Քրիստոսիոյ երանէ Տէրն, այլ որ յինքեանս ընդունին զԱստուած: Երանելիք մաքուրք սրտիւք ասէ: Որպէս եւ այլ ուր ասէ Արքայութիւնն^ի ներքս^ի ձեզ է: Որովք ուսանիմք, թէ որոյձ ամենայն ախտից զսիրտն մաքրիցէ, յիւրոյ հոգւոյն գեղեցկութիւն տեսանէ զԱստուածային կերպարանն: Չոր արինակ որք մաքուր հայելաւ տեսանէն զարեգակն թէպէտ եւ ոչ յերկին նայեցեալք, սակայն հայելոյն ճառագայթիւքն նշմարեն զբոլորակութիւն լոյսոյն, նոյնպէս եւ մեք թէպէտ եւ յանմերձենալի բնութիւնն Աստուծոյ նայել ոչ կարիցեմք, այլ թէ մաքրենքյ զկերպարանն որ^ի մեզ էլ յախտէ, ^ի մեզ ինքեանս զինդրելին տեսանեմք: Արդ թէ որովս տացուքյր զայն Մթե^ա որով լինիմք երանելի եւ Աստուծոյ տեսոյն արժանի: Ասացուք չարութիւնն յերկուս բաժանի, խորհրդովք եւ գործովք: Եւ երկաքանչիւրոցն^ա արենս եղ Աստուած: Առաջինն արինաւքն, զգործաւքդ անիրաւութիւնն տանջեաց: Եւ երկրորդան զառ^ի խորհրդոյնդ եւ^ի բանս: Չարձակումնդ չարութեան: Արդ ամենայն ոք որ ըստ պատուիրելոյ երկու արինացս^ի բաց կայ^ի չարեաց բանից եւ գործոց, եւ փոխանակ չարին զբարին խորհի եւ գործէ, նաեւ սուրբ սրտի որ երանելոյ Աստուածային տեսութեան արժանաւորի: Եւ որպէս սուրբն սրտիւք երանելիք են որ աղտեղեալ են մտաւք ողորմելիքն: զի որպէս մաքուրքն սրտիւք զԱստուած տեսցեն պիղծքն եւ աղտեղայտերքն^ի սատանի դեմս հայի եւ սատանայի խաւար եւ մահ: Անձնիշխան կամաց, առաջի կայ դիմել մեր յոր եւ կամիցիմք: Փախիցուք ապա^ի բանսարկուեն եւ^ի խաւարային կերպարանէ: Տպաւորեսցուք^ի հոգիս մեր զԱստուածային կերպարանս լուսոյն:

7

Եւ Երանի խաղաղարար, զի որդի Աստուծոյ նոքա կոչեացին:
Քաղցրէ խաղաղութիւնն իրք եւ հեշտալի հոգւոյ եւ մարմնոյ առաջին ծայրագոյն խաղաղութիւնն եւ բնաւորեալ առ Սուրբ Երրորդութիւնն է յաղագս երից անձնաւորութեան, մի ունելով կամք եւ իշխանութիւն ուր ոչ խռովութիւն եւ պատերազմ այլ միշտ խաղաղութիւն: Եւ անտի առ հրեշտակական զարութիւնս եւ երկնային զի անխզելի ունին զկապանս սիրոյ միաբանութեան առ Աստուած եւ առ միմեանս բայց^ի միոյն գտոյն խաղաղութիւն ունէր եւ մարդոյս բնութիւն^ի սկզբան որքան պահեաց զսկզբնատիպն գեղեցկութիւնն: Իսկ յորմէ հետէ լուաւ պատերազմասիրին խրատուն լցաւ խռովութեամբ մինչ^ի զալ ճշմարիտ խաղաղութեան որդոյն Աստուծոյ, որ արար խաղաղութիւն յերկինս եւ յերկրի որպէս^ի ծննդեանն հրեշտակքն ընդ հովիսս երգէին, փառք^ի բարձունս եւ յերկիր խաղաղութիւն: Արդ զի բնութեամբ Որդին Աստուծոյ եղեւ միջնորդ եւ արար խաղաղութիւն: Նորին աղագաւ երանէ Տէրն զխաղաղարարն եւ իւրում խոստման արժանաւորիլ ասէ: որք գնորայն առնէն զգործ, զի որպէս Տէրն ըստ ամենայկար զարութեան արար խաղաղութիւն նոյնպէս եւ նոքա ըստ չափոյ իւրեանց տկարութեան^ի մեզ սակաւուց առնէն խաղաղութիւն ըստ սահմանելոյ արարչին: Ուղղելով զհոգին եւ զմարմինն, Տիրական կամաց հոգւոյն տալ իշխել^ի վերայ կամաց մարմնոյն եւ ծառայականին հնազանդել կամաց հոգւոյն: Եւ որ զայսպիսի խաղաղութիւն առնիցէ առ ինքն եւ այլոց ուսուցանէ նաեւ առաջին արժանաւոր կոչիլ Որդի

Աստուծոյ: Եւ երկրորդ որ՞ի մեջ մարդկան առնէ զխաղաղութիւն այլ պարտէ նախ առ ինքեան ստանալ եւ ապա կարկառել կարատելոց յանպէս՞ի ստացուածոց: Ջինչ է խաղաղութիւն արտաքին որ բարին է սիրով առ հոմայ ցեղսն կալ մնալ. զի ընդ դեմ սիրոյէ ատելութիւն մախանք: Բարկութիւնք գոր արինակ լուստս երեւեցելոց ոչ կալ խաւար նոյնպէս եւ խաղաղութիւն երեւել կործանի ամենայն ընդդեմակայ ախտ զի խաղաղարարք իբրեւ բժշկեն տան հասարակական զԱստուածային դեղն. զխաղաղութիւնն եւ բժշկեն զախտացեալ հոգիսն. զի բարկացողացն եռալ շուրջ զսրտին արինն՞ի բարկութեան ժամանակին. եւ լինին նման դիւահարաց: կամ որպէս շունք գաղտառուք թագուցանէն զնենգութիւնն եւ ժամանակ գտեալ յայտնեն առ նախանձելիսն եւ արդ որ զայսպիսի ախտս փութայ արտաքս հանել յինքենէ, եւ յայլոց եւ խաղաղութեան կապով զմարդիկ՞ի խաղաղութեան ածէ: Աստուածախն ստուգապէս գործ առնէ: Յիրաւի Որդի Աստուծոս զխաղաղարարն անուանէ զի նմանող ճշմարիտ Որդւոյն Աստուծոյ լինի: Բայց յախթանակ այս առաքինութեան վերայգոյնէ քան զառաջին առաքինութեանսն զի յայլսն պարգեւս խոստանայ եւ յայլս նոյն ինքն լինի պարգեւացն տուողն Որդին Աստուծոս: Վասն զի եթէ երրորդ աստիճանաւս խորհրդական թուով զերագանցեալ քան զերթն պարունակսն յանեղ մերձեցոյց բնութիւնն զբարեգործն Բայց ինձ թուի թէ նոյն ինքն գործ նորոյ այս փոխարենէ միւս եւս պարգեւող. վասն զի զինչ՞ի մարդկան կենցաղս վայելումն քաղցրագոյն քան զխաղաղութիւն: Ջի այնպիսին նմանէ Հաւրն երկնաւորի, որ ածէ անձրեւ, եւ ծագէ արեգակն որ նմանի գործովք աստուծոյ եւ որդեգրութեանն որին արժանաւորի:

8

Եւ երանի որ հալածեալ են վասն արդարութեան:

Որպէս Դաւիթ յերկրորդ գորդայն որ յաղագս ութերորդին զյարութեան աւուրն նշանակէ եւ ութ աւուրեայ թլփաստութիւն հոգւոյ՞ի բաց ընգեցումն մեռելոտի գործոց նոյնպէս եւ որ զայսպիսի խաղաղութիւն առնիցէ առնիքն եւ այլ այլս խրատելով եւ ութ երանութեամբս Տէրն յերկինս զմարդիկ վերացուցէ եւ՞ի ծառայութենէ յազատութիւն վերստին կոչեցէ քանզի ասէ երանելիք հալածեալք վասն արդարութեան եւ որ զքաղցեալսն կերակրեցին զուգահաւասար վարձ առաջի դնէ զերկնից արքայութիւնն, որոց եւ հանդեսն զանազանեալ երեւին այլ թէպէտ եւ ճանապարհաւ որիչ երեւին այլ սակայն աւթեւանք՞ի միասին երեցունց քանզի նմանապէս յարքայութիւնն տանի այլեւ՞ի մի դիտաւորութիւն հային ամենիքեան: Վասն զի աղքատութիւն առ հալածումն դիւրինէ յաղագս թեթեւութեան ընթացիցն: Արդ առաջին զվկայիցն ցուցանէ բանս որք հալածեալք եղեն՞ի չարչարանս եւ ապա զամենայն բարեպաշտաց որ յամբարշտաց հալածին: Նախ ինքն հալածեցաւ լոյսն իսկ զբնածին խաւարէ անտի որում ոչ եղեւ հասանելի: Նաեւ՞ի խաւարասեր մարդկանէ որպէս ասէր առ աշակերտսն: Եթէ զիս հալածեցին ապա եւ զձեզ հալածեցին: Եւ յիրաւի երանեալք. զի՞ի չարէն հալածեալք բարւոյն հասեալք ժամանեցին: Որպէս Յովսէփայ դաւաճանութիւնն թագաւորութեան եղեւ եւ առիթ: Որով եւ վկայքն ընդ առ ժամանակաց ցաւոցն զգայութեան դիւրաւ արքայութեանն յուսով մարտնչին: Յաղագս այնորիկ զուարճանայր մեծն Ստեփանոս շուրջանակի քարկոծեալ եւ առաքեալքն ուրախութեամբ դառնաին յատենէն եւ զբազմարիւնակ տանջանսն խնդութեամբ ընդունէին: Եւ գոր արինակ զդառնութիւն դեղոյն ըմբեմք՞ի զախտատար պատճառս մաղձիցն՞ի բաց լուանամ՞ի մարմնոյս, նոյնպէս եւ հալածեալք թշնամոյն ընդունի զարկուածն իբրեւ շիջուցանող հեշտութեան բոցոյն:

Արդ մի դժուրարեցուցիք յերկրաւորացս՞ի բաց վարեալք. զի թէ աստուստ հալածիմք յերկինս փոխառեալ բնակեցուցիք զի ծաղիկ արքայութեան պտղոյն նեղութիւննէ: Եթէ կամիմք զպտուղն կթել նախ զծաղիկն հաւաքեցուցիք հալածեալք աստ զի հասանիցիմք վերստին կողմանն բայց մի որ զերանութիւնս որքան հալածին մի այն ասիցէ, զի թէպէտ եւ կատարեալն նոցայեակայն՞ի մասին երանութեան են որք վասն հոգեւոր բանի խրատու ըստ արինաց որպէս Յովհաննէս եւ կամ վասն այլինչ արդար գործոյ զրպարտին յանիրաւաց եւ կրեն զհալածանս կամ զրկին եւ գոհութեամբ տանին երանի լինցին:

9

Եւ երանիէ ձեզ յորժամ նախատեսցեն եւ հալածեսցեն:

Ջինչ այլ նորընծայ վարդապետութիւն կացցէ քան զայսորիկ: Ջի զարհուրելին մարդկան տենչալի հրամաւէ համարել: Չաղքատանալն զի սուգ մտանելն զհալածական լինել՞ի վերայ այսորիկ զնախատիսն կրել եւ զբանբասաննս: Եւ ոչ թէ փոքր ինչ էին նախատիսնքն: Ջի կախարդս եւ մոլորեցուցիչս եւ ժանդագործս անուանին եւ այն յորժամ զնաշանս գործէին առաքեալքն եւ որի յետ նոցա սուրբքն. զի վասն ամենեցուն ասէ որք բամբասին՞ի չարաց վասն ճշմարտութեան բանին: Եւ ասելովն թէ զամենայն բան չար զհոյս ամենայն հայհոյութեան նշանակէ: Որք անդուռն բերանով բամբասէին զարս աստուածայինս եւ զի մի կարծիցի թէ վայրապար բամբասանաց տացի երանութիւնս յաւելոյ եւ ասէ, եթէ սուտ վասն իմ երկուս դնէի՞ի միջի մի յորժամ վասն նորա իցեն բամբասանքն եւ միայն յորժամ սուտ լինիցին ապա յիրաւի եղկելի է բամբասելն եւ գայթազութեան պատճառ լինել տկարաց որում վայն է վճիռ յոր ձեռն գայթցէ գայթազութիւն, նորին աղագաւ ոչ ասաց թէ չարախաւսեցան զձեզ յինչ եւ պատճառաց երանելի էք: Այլ յորժամ վասն արդարութեան հալածիցիք եւ նախատիցիք եւ տանիցիք առաքինութեամբ լինիք արժանաւոր երանութեան: Վասն որոյ ասէ. Յնծացէք եւ ուրախ լերուք եւ ընդէր յայս միայն ասէ ցնծալ եւ ուրախանալ: Ջի նախատանաց իրք յոյժ շարժեն զսրտմութիւն

վասն այսորիկ դիմակ դնէ տրտմութեան գուրախութիւնն զի մի յառաւել տրտմութենէն ընդգդմեցի նահատակն՝ի հանդիսին. Ձի վարձքն ձեր բազում են յերկինս.

Բազում ասել զբազմադիմի փառս նշանակէ ըստ լուսաւորացոյ արիինի: Ձի որպէս զանազանն առաքինութիւնքն նոյնպէս եւ պասկէն: Եւ վասն էր յայլ երանութիւն յիրաքանչիւր առաքինութեանց միայն առանձին տայ վարձ իսկ աստ բազում ասէ եւ այն ոչ՞ի յերկրի այլ՞ի յերկինս. զի քան զչարդարանսն եւս դժնդակ տագնապէն բամբասանքն: Ձի բազումք յառաքինեաց նեղութեանց տանի բայց նախատանաց անհամբեր գնահին որպէս Յոբ որ քան զվեմ հաստատ ունէր ամենայն փորձանաց համբերէր բայց՞ի նախատել բարեկամացն զայրանար: Եւ Դաւիթ թողեալ զամենայն զվիշտն՞ի նախատանս Մեմեայ վրեժխնդիր կոչէր զԱստուած: Վասն զի չարչարելոցն վասն Աստուծոյ, բազում ինչէ մխիթարութեան, զի առաւել զկծեցուցանէ զպատերազմողն մինչ՞ի խեղոյ մտաբերեցին որպէս Յուդաս: Ձի այսպէս հալածէին զմարգարէ: Այսու բանիւ զգուգապարտութիւն իւր ընդ ծնաւորին ակնարկէ, զի որպէս մարգարէքն վասն Հարի, դուք վասն իմ ասէ չարդարիցիք եւ ասելովն թէ յառաջ քան զձեզ էին եցոյց թէ նոքա հանդերձեալ էին լինել մարգարէք՞ի գալ Հոգւոյն եւ առաւել քան զմարգարէս եւ քանզի արքայութեան այստա առ յապա եւ, զմարգարէսն՞ի մեջ ածելով տայ նոցա մխիթարութիւն: Մի խոռվիցիք յորժամ հակառակ Աստուծոյ համբաւիցիք եւ կամ զվարդապետութիւն ձեր զի եւ մարգարէիցն նոյնպէս ասէին: Ձի առ Մովսէս եւ Եղիաի տարաւ կացոյց գնոսա. զի մի կարծիցեն թէ յորժամ աստ վրեժս ոչ խնդրէ Աստուած, զհարոյ անդ վարձս տացէ զմարգարէսն ածէ՞ի մեջ զի ըստ արիւնացն ոչ խնդրեաց վրեժս այլ՞ի հանդերձեալսն կրթեաց որ չափ առաւելս այժմ յորժամ հանդերձելոց յոյսն լուսաւորագոյն եղեւ յառաջ յառաջմեն՞ի յայս խորհուրդէ ճանապարհ իբրեւ զշարս ոսկեղէնս տողեալ զպատուիրանս, զի յորժամ խոնարհ որ իցէ նոյն՞ի սուգն վասն մեղաց, եւ որ սգաւորէ խոնարհէ եւ հեզ նաւարդար եւ ողորմածէ, եւ որ արդար են նոյն խաղաղարար. եւ խաղաղարարն՞ի հալածանս ոչ խոռվի յորժամ լսէ բամբասանս, եւ արդ այսպէսի բարձրագոյն հրամանաւք որ մեծ էին քան զառաջնոցն իրատեաց գնոսա: Եւ եղեւ իբրեւ կատարեաց զպարտուէր երկուտասանից աշակերտացն փոխեցաւ անդի ուսուցանել՞ի քաղաքս նոցա, եւ քանզի գնոսա առաքեաց մեկուսի առնէր այն ու հետեւ զանձն տալ նոցա տեղի եւ ժամանակ առնելոյ գոր ինչ հրամայեացն քանզի մինչ դեռ նա՞ի մաստ էր եւ բժիշկէր. ոչ որ յաւժարէր առ աշակերտսն մերձենալ եւ զի ասէ թէ Յովհաննէս՞ի բրեւ լուա՞ի բանիցն զգործսն Յիսուսի առաքեաց զաշակերտսն. իսկ Դուկաս ասէ թէ նոքա պատմեցին զնշանացն առ Յովհաննէս, եւ ապա առաքեաց զի նախանձ ընդ դեմ նոցա յայն յայտ առնէ. եւ զի յառաջ քան զնշանսն զհտէր գնա, ուսեալ՞ի Հարի իսկ եւ լուեալ. զի առաջի ամենեցուն վկայեաց զնմանէ. զի արդ յետոյ յղեր՞ի նմանէ ուսանել եթէ նա իցէ եւ եթէ չիցէ նա, եւ թէ չգիտէիր ստոյգ, թէ արդարեւ նա իցէ, եւ ընդէր այն չափ ամենեցուն հաւատալի առնէիր, ոչ դու ասէիր թէ չեմ բաւական բառնալ զկոշիկս նորա: Եւ դարձեալ թէ որ առաքեացն զիս նա ասաց թէ յորոյ վերայ տեսանիցես զՀոգին զի հանգիցէ նա է որ մկրտէ զձեզ՞ի Հոգին Սուրբ: Ոչ դու քեզեն լուար զբառբառ Հարի եւ յորժամ մկրտեալ գայր արգելէիր գնա եւ ասէիր ցաշակերտսն թէ նմա պարտ է աճել եւ ինձ մեղմանալ եւ զբնաւ ժողովուրդսն ուսուցանէիր թէ նա է Գառն Աստուծոյ: Ոչ ապաքեն յառաջ քան զնշանսն եւ զսքանչելիսն զայս վկայէիր, արդ զհարոյ իցէ զի յետ անչափ սքանչելեացն, զմեռեալս հարուցանելոյ եւ զդեւս հանելոյ եւ ամենեցուն յայտնի լինելոյ առաքես՞ի նմանէ ուսանել: Մի թէ խաբէութիւն չէր այն ամենայն, եւ ով որ դիւղի գլուխ ունիցի այնպիսի գործ գործիցէ, որ անդ ստին յորովայնի յառաջ քան զծնանիլն վկայեաց. ուստի յայտ է թէ ոչ ինքն երկմտեալ առաքէր, եւ անգիտութեամբ հարցանէր: Նաեւ ոչ զայն որ կարէ ասել թէ զիտէր ճարտար. բայց՞ի բանդին երկմտեաց. եւ անդի կամէր զերծանիլ. զի թեպէտ եւ այսպէս իցէ սակայն այնպէս չլինէր մատնած՞ պաշտութեանք որ յառաջ քան զմահն նմին իսկ ակն ունէր: Եւ եթէ զանգիտեալ ինչէր զի արդ ոչ ամաչէր յաշակերտացն որոց անչափ առաջի վկայեաց: Այլ նոքաւք առաքեալ հարցանէր թեպէտ եւ զիտէր ստոյգ զի նախանձ ընդ դեմ նորայ էին եւ պատճառս կամէին խնդրել: Եւ արդ զհարոյ վասն՞ի բանդէն ելանել անաւգուտ գործէր զվկայութիւնս իւրք եւ ոչ է թէ վասն Քրիստոսի մտեալ էր եւի բանց այլ վասն յանդիմանելոյ զանաւրեն հարսանիսն: Բայս պարտէ այսուհետեւ զլուծումն եւի մեջ բերել, թէ ընդէր առաքեացք քանզի իւրտ չէին իմն՞ի Քրիստոսէ աշակերտքն Յովհաննու. եւ զի նախանձ ընդ դեմ նորին էին.՞ի բանիցն գոր ասէին ցվարդապետն յայտնէ. զի այն ասէին որ էրն ընդ քեզ յայն կոյս Յորդանան գետոյ, որում դու վկայեցէր արանիկ եկեալ մկրտէ եւ ամենիքեան երթան առ նա: Դարձեալ յորժամ խնդիր եղեւ՞ի մեջ աշակերտացն Յովհաննու. եւ հրեիցն վասն սրբութեան մատուցեալ առն ասէին ընդդէր մեք եւ փարսեցիքն պահեմք յաճախ, եւ քո աշակերտքն ոչ պահեն զի չեւ եւս էին տեղեկացեալ Քրիստոսէ այլ մարդումն կարծէին զնա եւ զՅովհաննէս մեծ ոմն քան զնա: Այն եւս լինէր արգել նոցա յարելոս՞ի Քրիստոս, զի նախանձ ընդդէմ էին, մինչ ընդ նոսա էր Յովհաննէս ստեպ մխիթարէր աղաչէր ուսուցանէր սակայն ոչ ինչ կարէր հաւանեցուցանել, եւ յորժամ մերձ լինէր՞ի վախճանել՞ ապա եւ կարի իսկ փութայ գնոսա ուղղել քանզի կասկածէր թէ չար ինչ եւ ատարոտի կրանից թողոց ու պատճառս: Եւ այսպէս զատեալ մեկնեցին՞ի Քրիստոսէ: Նաեւ զառաջինն եւս փութայր ածել զիւրսն առ նա եւ քանզի չկարաց հաւանեցուցանել:

Դուք էր աղ երկրի:

Աղն կրկին ունի զբնաւորական օգտակարութիւն. զանհամութիւն կերակրոցն համեմել. եւ թի նեխութենէ ապականութեանց պահել: Վասն այնորիկ հրամայէ նոցա աղ լինել ոգւոց մարդկան. որ անհամեալ էին յառաքինութեանց համոց. եւ նեխեալ յապականութենէ մեղաց. որպէս զի յանուշութիւն համեղութեան դարձեալք. կերակուր լինիցին Աստուածութեանն: Այլ գոր օրինակ աղ. թի նեխութենէ դարձուցանել անկարելիէ. բայց առանց նեխութեան պահել զբնութիւն իրի. կարողութիւն է. նոյնպէս եւ աշակերտացն. ոչ զառ թի փութութենէ մեղաց

նորոգելն պահանջել. որ միայն զօրութեան Աստուծոյ է գոր շնորհեաց աւագանան. այլ պահել գնորոգեալսն. զի մի յառաջին ապականութիւնն դարձցին վերստին: Եւ որով իւրք մարթեր նոցա լինելն. եւ զանհասն յինքն ձգել. զառաջինսն պահելով զերանութեանց արեւնս. խոնար լինել. եւ հեզ. եւ ողորմած. եւ սուրբ. եւ այլն: Յայն ժամ աշակերտեալքն թի նոցանէ փութայցեն նմանող լինել վարդապետացն: Նա. զի եւ ըստ աղի բնութեան ոչ ողորքել միշտ. այլ եւ կսկծեցուցանել զաշակերտեալսն. որպէս եւ Պաւղոս զկորնթացիսն յաղագս պոռնկելոցն: Իսկ ասելն. երկրի^ա ազնուականս գնոսս ցուցանէ քան զմարգարէան. զի ոչ միայն Պաղեստինեաց. այլ ամենայն երկրի լինելոց են վարդապետք: Եւ իբրեւ յարգեաց արիւնակաւսն ապա զգուշացուցանէ պահել զհամեղութիւն առաքինութեան յինքեանս. զի մի անձանց եւ այլոց լինիցին պատճառ կորստեան:

Վասն որոյ թի վերա բերել. թէ աղն անհամեցի. իւր յաղեցի: Ոչ թի միք ազդիցէ այսու հետեւ. բայց եթէ ընկենուլ արտաքինս եւ կոխան լինել թի մարդկանէ: Որպէս աղ. ամենայն համոյ անուշացուցիչէ. եւ արդարութիւն ամենայն առաքինութեան զարդարիչ: Եւ գոր արիւնակ աղն^ա եթէ աղութիւն ոչ ունիցի. ոչ թի միք պիտանացու. ոչ երկրի. եւ ոչ աղբ ըստ Ղուկասայ. նոյնպէս եւ դուք ասէ. որ աղ անուանեցաք: Եթէ արդարութիւն անձին. եւ կսկծեցուցանող բարս ոչ ունիցիք ընդ դեմ պղծոյ. ոչ արդարոց էք պիտանացու^ա արիւնակ բարեաց նոցա լինելով. որ նման են երկրի^ա պտղաբեր առաքինութեամբն: Եւ ոչ մեղաւորաց. յորժամ մորմոքեցուցիչ բանի ոչ հանդիմանէք զնոսս. որ նման են աղբոց վասն աղտեղութեան վարուցն. այլ ընկենուլ արտաքս յարքայութենէն Աստուծոյ. եւ կոխան լինել^ա մարդկան եւ դիւաց: Չի թի տգիտաց ոք եթէ անկանիցի^ա կարէ հասանել ներելոյ թողութեան: Իսկ վարդապետն եթէ գնոյն ախտանայ^ա յամենայն պատասխանուող զրկեալ գտանի: Եւ դուք եթէ ուղիղ վարս ունիցիք. եւ թի վերայ կսկծեցուցանող լինելոյն նախատիցիք թի չարաց. մի ինչ զանգիտացէք. զի այն ոչ վասն ոգւոյէ. այլ մանաւանդ շահ: Բայց եթէ մեղկ վարուք կայցէք. եւ յերկիւղէ բամբասանաց^ա զչարսն ոչ յանդիմանէք. զի դարձցին. այլ զկեղծաւորակիցն գովիցէք. յայն ժամ ասէ անհամեցիչ եւ լինիցիք կոխան նոցա: Չի ուսուցիչ եւ առաջնորդ^ա որ ուղիղ պահէ զպատուիրանս Աստուծոյ յանձին. եւ մորմոքեցուցանէ զլուծեալ ոգիս յանդիմանող բանիք որքան բազում սուտ բանս բամբասանաց խաւսիցին յանդիմանեալքն թի նմանէ: Բազում վարձուց առիթ լինի նմա: ըստ ասելոյն. թէ վարձք ձեր բազում են յերկինս: Իսկ որ յերկիւղէ բամբասանաց^ա թոյլ տա չարացն գնալ ըստ կամաց. առաւել եւս կրէ արհամարանս յայնպիսեացն. եւ տուժի յԱստուծոյ զարիւն նոցա թի ձեռաց նորա խնդրելով: Եւ իբրեւ այսու յարգեաց զնոսս եւ խրատեաց. ապա եւս բարձրագոյն յարիւնակս հանէ զնոսս եւ ասէ:

Դուք էք լոյս աշխարհի:

Տէս զմեծութիւն պատիւ. զի զիրականն անուն ըստ բնութեան^ա մարդկան դնէ հողեղինաց: Քանզի որ երբեմն զանձնէ ասէր. եւ եւ լոյս աշխարհի. եւ եւ լոյս աշխարհի եկի. այժմ առ աշակերտսն առէ. դուք էք լոյս աշխարհի: Չի գոր արիւնակ թի լոյսոյ Հարէ Որդի լոյս ծագեցաւ աշխարհի. նոյնպէս եւ մոքա թի լոյս Որդու. լոյս եղեալք եւ անուանեալք առաքեցան լինել^ա լուսաւորք տիեզերաց. լոյս ոչ զգալի^ա այլ իմանալի. եւ առաւել պայծառ քան զճառագայթս արեգական: Եւ ոչ միում ազգի. նյլ ամենայն աշխարհի. եւ որպէս աղն հոգեւոր: Եւ նախ աղն եւ ապա լոյսն^ա զի նախ կսկծեցուցանելն է եւ ապա յառողջութիւն փոխելն եւ լուսաւորել: Չի թէ ոչ կսկծուցանող դեղոք ախտ աչացն բուժեցի. ոչ լուսաւորի: Եւ գոր արիւնակ^ա աչք մարմնոյ յորժամ հաղորդի արեգական լոյսոյ. զամենայն երեւելիսս տեսանէ. նոյնպէս եւ յորժամ աչք հոգւոյ միտք հաղորդի մաքուր վարուք եւ ճշմարտութեամբ ընդիմանալի լոյսոյ Աստուածութեան վերացուցել զնա թի բարձունս. եւ ցուցանէ նմա զծածկեալ իմաստութիւնն Աստուծոյ. եւ իջուցանէ նմա խիտորն եւ յայտնէ նմա զգաղտնի Աստուածային տնաւորութեանն Քրիստոսի: Վասն այնորիկ ասէ. Դուք էք լոյս աշխարհի. փոխանակ Ադամայ որ հաղորդեցաի ամբարձելոյ խաւարին. եւ խաւարեցոյց գնա: Եւ դուք էք աղ երկրի. փոխանակ նախաստեղծին^ա որ հող եղեւ կերակուր իւրոյ պատրողին: Արդ եղերոք դուք աղ կուրացուցիչ աւձին. եւ լոյս զխաւարեալսն թի նմանէ լուսաւորելով: Եւ յորժամ լոյսն անուամբ յարգեաց զնոսս. խրատէ երեւելի արիւնակաւք յայտնի եւ անշեջ պահել զլոյսն յինքեան:

Վասն որոյ ասէ ոչ կարէ քաղաք թաքչիլ որ թի վերայ լերին կայցէ. եւ ոչ լուցանեն ճրագ եւդնեն ընդ գրուանաւ: Քանզի զնեղութենէ ճառեաց եւ զհալածանաց. զի մի կարծիցեն թէ ոչ միայն թաքչիչիք. այլ եւ այնու լուսաւորք եւ նշանաւորք^ա ընդ ամենայն տիեզերս լինելոցէք: զի որպէս քաղաքի անհնարէ ծածկել. նոյնպէս եւ քարոզութեան ձերոյ անկարելի է լռել:

Դարձեալ այսու խրատէ զնոսս. միշտ կասկածի կալ. որպէս թէ առաջի աչաց ամենեցուն կայցեն: Մի յայս ասէ նայեցիք^ա որ այժմյակեան միոջ նստիմք. զի այնպէս լինելոցէք երեւելիք^ա որպէս քաղաք թի վերայ լերին շինեալ. եւ ճրագ թի վերայ աշտանակին եղեալ: Տես զինչ խոստանայ նոցա. որ յիւրեանց աշխարհին չէի ամենեցուն ծանաւթ. ընդ ծով եւ ընդ ցամաք ճանաչեին. ըստ դաւթայ. թէ ընդ ամենայն երկիր ել բառբառ նոցա. զի առաւել քան զճառագայթս արեգական սերմանեցին զլոյս Աստուծոյ պաշտութեան ընդ տիեզերս: Արդ այսու զի ասաց^ա եթէ ոչ կարէ քաղաք թաքչել. զիւր զարութիւն ծանոյց. որ շինեաց զեկեղեցի իւր. թի վերայ երկնային լերին հաւատոյ հիմանն: Իսկ յաջորդան զնոցա համարձակութիւնն զեկուցանէ. եւ զգաստութիւնն հոգւոյն: Որպէս եւ ասէ. ոչ լուցանեն ճրագ եւ դնեն ընդ գրուանաւ: Չլոյսն ասէ եւս լուցանեմ իբրեւ ճրագ թի ձեզ: Իսկ անշեջ պահելն^ա ձերում փոյթէ ոչ վասն ձեր միայն, այլ եւ վասն այլոց որ վայելիցեն դովին լուսաւորութեամբ: Որով եւ զտիեզերս կարող լինիք դարձուցանել յուղիղ հաւատս. եւ անուանն Աստուծոյ լինիցիք փառաւորութեան պատճառ: Իսկ եթէ հակառակս գործիցէք զմարդիկ կորուսանէք, եւ զանուն Աստուծոյ հայիոյութիւն անձեք թի վերայ աշտանակի ասէ դնել ճրագն: Որպէս ճրագ թի վերայ բարձրագունի տեղուոջ եղեալ առհասարակ լուսաւորեցէ զմերձակայսն. եւ

ամենեցուն աչք թի նա հայիցին: Նոյնպէս եւ ձեր ուղիղ վարելով. առցեն արիւնակ բարեաց. վասն որոյ ասէ: Այսպէս լուսաւորեցի լոյս ձեր առաջի մարդկան: Զի աւեր յայլում վայրի ծածուկ հրամայէ գործել զբարիս. եւ աստ առաջի մարդկան: երկոքեան են ուղիղ. յայլ եւ յայլ ժամանակի. քանզի յորժամ ախտ մարդահաճութեան պատերազմի ընդ առաքինոյ. ծածուկ արժանէ գործել զբարին Իսկ որ յաղթէ այսմ ախտի. եւ վասն երկիւղի եւ սիրոյն Աստուծոյ առնէ զամենայն. ոչ միայն ոչ վնասի թի յայտնելոյն. այլ եւ գործի աւգտի մանաւանդ: Եւ բարութք նմանեցոյց լոյս. զի որպէս զլոյս ոչ ոք կարէ ծածկել. նոյնպէս առաքինութեանցն հանդէս: Ոչ միայն թի կեանս. եւ այլ՝ թի մահու:

Զի տեսցեն զգործս ձեր բարիս եւ փառաւորեցեն զիս: Ո՞չ ասաց թէ զԱստուած^ա այլ թէ զՀայր ձեր որ յերկինս փառաւորեցեն: Ոչ գորս յերկրի ունիք. այլ գոր ըստ շնորհի. զմին միայն որ յերկինս: Զանմահ եւ զմշտնեցենաւորն: Եւ զայս ասելով զիւր զուգապատուութիւնն որ ընդ Հաւր ցուցանէ. մի երկնչիք թի բամբասանաց զձեզ յորժամ սուտ լինիցին. զի բազումք վասն բարի լինելոց ձեր^ա փառաւորեցեն զԱստուած: Իսկ առ թի միտս լեառն^ա իմանալի է Քրիստոս. յաղագս անդրդելի զարութեան: Որպէս լեառն Աստուծոյ եւ լեառն պարարտ^ա ընդ դեմ հպարտացեալ լերանցն: Եւ քաղաք թի վերայ այնր լերին շինեալէ եկեղեցի: Ըստ Եսայեայ. եղիցի յաւուրս յետինս. յայտնի լեառն Տեառն: Եւ հիմն այնմ քաղաքի. առաքեալք եւ մարգարէք. եւ շինուածք դասք ամենայն արդարոց: նոքին դարձեալ են բնակիչք^ա եւ ասէ. մի երկնչիք^ա զի այս քաղաք եկեղեցի որ թի վերայ երկնային լերին հաստատեալէ. ոչ թաքչի. եւ դրունք դժոխոց գնա մի յաղթահարիցէ: Իսկ ճրագ առաքեալքն. որպէս երբեմն Յովհաննէս եւ լոյս շնորք Հոգւոյն Սրբոյ. եւ լուցանող լուսոյն Քրիստոս. որ փչեաց թի նոսա Հոգի Սուրբ: Զոր եւ հրամայէ ոչ ծածկել ընդ գրուանաւ հեշտութեան եւ երկչտութեան. այլ դնել թի վերայ աշտանակի քաջութեան եւ ճշմարտութեան ըստ մարգարէին: Զարութեամբ բարձրացոյ զբարբառ քո: Եւ լոյս տայ ամենայն որ թի տանն իցեն. տուն աշխարհսէ. եւ որ թի տանն^ա ազգ մարդկանէ: Դարձեալ տուն մարմին եւ բնակիչ հոգին. եւ լոյս քարոզութիւն առաքելոցն^ա որովք լուսաւորեցան որդիք մարդկան գիտութեամբ Տեառն:

Մի համարիք եթէ եկի լուծանել զարեւնս: Սկիզբն վարդապետութեան թի դեմս աշակերտացն խաւսեցաւ. թէ երանի աղքատաց հոգւով. եւ երանի սգաւորաց. եւ դուք էք լոյս աշխարհի. եւ դուք էք աղ երկրի: Իսկ այժմ ասելովն թէ մի համարիք եթէ եկի լուծանել զարեւնս. թուի թէ առ դպիրսն եւ փարիսեցիսնէ. որք ժողովրդեանն էին թիլեառն անո՞ լսել թէ զինչ խաւսիցի: Եւ կամ հասարակ կարծեաց նոցա առնէ պատասխանի. որք հակառակ Աստուծոյ^ա եւ խափանիչք արիւնացն կարծէին գնա: Բայց թէ եւ ըստ կարգի առաջնոցն բանիս համարի ոք եւ զայս առ աշակերտսն ասացեալ. չէ ինչ անտեղի: Որպէս զկնի սակաւուց յառաջ մատուցեալ զբանն ասէ. զի թէ չառաւելուցու արդարութիւն ձեր քան զդպրացն եւ զփարիսեցոցն ոչ մտանէք յարքայութիւն: Զի աշակերտքն ախ այնու արիւնակաւքն էին արդարացեալք. եւ թի նոյն հաստատեալք: Եւ զի մի եւս կարծիցեն թէ զայն քակտէ. եւ այլ եւս ընդ դեմ նմին յինքեանն հաստատէ: Ասաց թէ մի համարիք եթէ եկի լուծանել զարեւնս: Եւ արդ քննելի է նախ զինչ իցէ արեւնք: Եւ ուստի սկսաւ: Եւ վասն էր եղաւ: Արեւնք սահման իմն է եւ կէտ, որպէս ծովու. ցայդ վայր եկեցէ: Եւ են հոգեւորք. են եւ մարմնաւորք: Հոգեւորք Աստուծոյ. եւ մարմնաւորք թի մարդկանէ: Եւ գոր արիւնակ զգալի աշխարհիս վայր^ա սահմանադրութիւն բաժանէ թի մի մեանց^ա զքաղաքաց եւ զգիւղից. եւ զիշխանութիւն թագաւորաց: Եւ որք թի ներքոյ են թագաւորական սահմանին. ընդ թագաւորին են իշխանութեան. եւ որ արտաքոյ^ա ապստամբք են թի նմանէ: Այսպէս եւ որք ընդ արիւնոք են Աստուծոյ. կամ մարդկան թի հնազանդութեան են արիւնադրին: Եւ որք արտաքոյ արիւնաց նորա հակառակ նմին եւ ապստամբ: Եւ սակաւ հոգեւոր արեւնադրութիւնն յԱստուծոյ թի սկզբան լինելութեան մերոյ. եւ տուալ նախ առաջին մարդոյն պտղովն գոր ոչ պահեաց: Եւ ապա տանն Սեթայ մինչեւ ցջրհեղեղն. զի զատեալ որոշեցցին թի տանն Կայենի: Եւ յետ ջրհեղեղին. Նոյի, մինչեւ ցԱբրահամ ոչ հեղուլ զարիւն մարդոյ. եւ ոչ ուտել զմիս արեամբ շնչոյ. որէ հեղձուցիկ: Եւ տանն Աբրահամու մինչեւ ցՄովսէս թլպատութեան ուխտին: Եւ մովսէսի երկոտասան ցեղիցն Իսրայէլի Տասն Բանեան գրաւորական տախտակաւքն մինչեւ յառաջին գալուստն Քրիստոսի: Եւ Քրիստոսի նոր պատուիրանս. ոչ գրով այլ հոգւով. մինչեւ յերկրորդ գալուստն ամենայն ազգաց որ հնազանդեցան Աւետարանին: Եւ վասն այնորիկ եղան արեւնք^ա զի դաստիարակ լիցին բնութեանս: Որպէս ասէ առաքեալն. զի գոր արիւնակ դայեակք զտղաս մեղմով խրատեն. եւ որքան աճէ հասակն. առաւելուն զասսան. մինչեւ թի կատարելութիւն: Այսպէս եւ արիւնադիրն Աստուած մինչ տղայ էր բնութիւնս թեթեւագոյն արիւնաւք խրատեաց. եւ որքան աճեաց յիմաստս. յաւել եւ զարիւնացն ծանրութիւնս: Եւ տղայ էր մարդկութիւնս միտք մինչեւ ցՄովսէս. մինչ զի ոչ կարող լինել դպրութիւն ուսուցանելոյ: Եւ մանուկ յետ Մովսէսի մինչ թի Քրիստոս, որ եւ վարժեցաւ որպէս պնակտաւք քարեղէն տախտակաւքն. պէս պէս գանիւք որպէս մանկունք թի վարդապետաց: Եւ երիտասարդ^ա յետ քրիստոսի. որոց ոչ տանջմունք գանից եղեն որպէս մանկանց. այլ իմաստութեան վարժումն եւ խրատ. գոր արեւնքն Քրիստոսի ուսուցանեն: Իսկ այր կատարեալ թի հանդերձելումն ըստ առաքե^աոյ. մինչեւ հասցուք ասէ յայր կատարեալ թի չափու հասակի կատարմանն Քրիստոսի: Եւ որպէս վերջնոցն արեւնք գորս դնէր Աստուած. ոչ եթէ լուծանէ զառաջնոցն. այլ ցուցանէր. զի ունէ՞ք զիւրն^ա եւ ունէր զնախնեացն: Որպէս եւ Քրիստոս ոչ լուծանէ զՄովսէսին. այլ պարունակէ ընդինքեամբք. որպէս մեծ զփորք: Ըստ որում պարունակք լուսաւորացող զմիմեանս եւ զերկիր: Եւ որպէս զպատկեր թագաւորի նախ կապարով ծրագրէ արուեստաւորն թի տախտակի, եւ ապա ծիրանափառ զարդու շքեղացուցանէ: Բայց վերջին յաւինուածովն զառաջին ծրագրութիւն կապարին ոչ թի բաց

բառնայ. այլ ընկղմեալ ծածկէ գետութիւնն. զանազան պայծառակերպութեամբն: Այսպէս եւ բնութիւնս նկարագրին Քրիստոսի, ոչ եկն լուծանել զթերութիւն տխրատեսիլ արուեստին. այլ լնուլ պայծառ եւ կատարեալ արինաւքն: Վասն այնորիկ ասէ՞ ոչ եկի լուծանել: Եւ դարձեալ՞ քանզի հանդերձեալ էր մեծ քան զհին դնել արեւնս. յառաջագոյն հորդէ ճանապարհ. զի մի կարիցեն թէ զառաջինն լուծանէ եւ զիւրն հաստատէ: Վասն որոյ ասէ. թէ չեն իմքս լուծիչ առաջնոյն. այլլումն թերութեանց նոցա: Ջի աղքատանալն եւ թի սուգ մնալն. եւ հեզ լինելն է եւ այլն ամենայն. ոչ բարձրագոյն է քան զառաջինն. զի սա թի նմա նկարագրեալ էր. եւ նա թի սմա ծածկեալ: Վասն զի սպանութիւնքի բարկութենէ ծնանի. եւ շնութիւն յարատ հայելոյն. եւ որ զարմատ սոցա հատանի թի մտաց, այնպիսին եւ ոչ բռնադատի գալ թի կատարումն. այլ լինի որպէս զերեք պարսպեան աշտարակ. զի ոչ թողու թի դրանս զթշնամին զաւրէսն՞ սակայն խնամածու էին արինացն. նորին աղագաւ հակառակ էին ընդ դեմ քրիստոսի: Եւ այն չէր թի քահանայական ցեղէն. եւ զշաբաթս լուծանէր. որով եւ հակառակ Աստուծոյ ասէին: Եւ այսպէս ոչ ամենայն ուրեք գործէր. զի մի չար պատճառ վերջնոցս թողուցու. տկար գնա կարծելով. որպէս զմեղսն թողուլ եւ զդէսն հալածեալ՝ զծով սանձել. բանիւ միայն հրամայէր: Իսկ թի փոքունս՞ յերկինս հայէր եւ առ Հայր աղաթէր. որպէս թի հացին աճեցուցանելն. եւ յայլն: Եւ առնէր զայս. զի մի աւտար կարծիցեն գնա թի Հարէ: Եւ դարձեալ՞ զի զխոնարութիւն ուսուցէ. որպէս եւ ինքն զանձնէ իւրմէ թէ զինչ էր. ոչ յայտնեաց հրեիցն. զի մարմին էր զգեցեալ: Այլ թեպէտ եւ բանիւ ծածկեաց. գործով եցոյց. թէ զաշխարհս ամենայն եւ զմարդն իւր էր արարեալ. կորին եւ ձկամբն. եւ այլովք բազմաւք: Եւ զինչ պարտէ զարմանալ վասն հրեիցն. զի թէ աշակերտքն՞ որ այն քան զարութիւնս տեսին. ոչ կարէին ամենայնի հասու լինել: Հրայք որ յամենայն իմաստութեանէ կուրացեալք էին. զհարդ ոչ գնա աւտար յԱստուծոյ համարէին: Նորին աղագաւ եւ աստ. ոչ միանգամ ասէ զբանն. այլ լնուլ: Եւ այսու ոչ միայն զհրեիցն խնու գրեբան. այլ եւ զհերձուածողաց ոմանց որ թի սատանայէ ասէն զՀին Կտակարանսն. առ որս ասացուք. թէ զսատանայի բռնութիւնն քակեց Քրիստոս. զի ոչ լուծանէ զարեւնս նորա. այլ եւ լնոյր: Եւ յայսմիկ նման լինի ասաւոն զՏեառնէ թէ բէեղ զբուրդաւ հանել զդէս: Բայց մե՛ թողեալ զսոցայն յիմարութիւն քննեցուք թէ զիաքոյ ելից զարեւնս Քրիստոս. կամ որպէս զմարգարէսն: Ջարեւնս այնու ելից. զի ոչ իւրք էանց զարինաւքն. ըստ ասելոյն՞ առ Յովհաննէս: Թէ այսպէս վայելէ մեզ լնուլ զամենայն արդարութիւնս: Եւ զհրեայսն թէ. Ոչվ որ յանդիմանեցէ զիս վասն մեղաց: Եւ դարձեալ՞ զի նոր իւրով արինաւքն, զհինն ելից. ոչ բարկանալովն. զմի սպանանէրն: Եւ ոչ հայելովն յարատ. զմի շնալն. եւ տալ ապտակին զծնաւթսն: Իսկ զմարգարէսն թի կատարելն. գոր վասն նորայ ասացեալք եղեն թի նոցանէ. գոր եւ աւետարանիչքն ասէին. եթէ կատարեցի ամենայն ինչ որ վասն նորա գրեալ էր: Ջի ելից զամենայն մարգարէսն արդեամբք յիսկզբանէ ծննդեանն. մինչեւ ցարութիւն: Ըստ այնմ թէ ահաւասիկ ելանէք յԵրուսաղէմ եւ կատարեցիս գրեալքն զինէն:

Մինչ անցնեն երկինք եւ երկիր. յովտ մի որ նշանախեցի մի է՞ ոչ անցցէ յարինաց եւ թի մարգարէից: Ջհաստատութիւն Աստուածային նանիցն նշանակէ. թէ ոչէ հնար մինչեւ ամենայն կատարեցի: Որպէս այլուր ասէ. դիւրին է երկնից եւ երկրի անցանել. քան յարինաց միոյ նշանախեցի անկանել: Յայտ առնէ թէ թի նմանէ խաւսեցան. եւ վասն նորա առաքեցան: Եւ գոր ասէն այսպիսի ինչէ. անհնարինէ թէ անկատար մնացէ: Իսկ յովտ ըստ յունականի ձայնս. իսկ առ մեզ զիւր թարգմանի: Եւ որ փոքր ինչ իցէ գրախեցի. պարտէ կատարել. գոր եւ ինքն իսկ զամենայն հաւաստեալ արար. եւ կատարեաց: Եւ աստ թի մեզ իմն առակէ թէ եւ աշխարհս կերպարանափոխ լինելոցէ. եւ թի բարձրագոյնս փոխելոց:

Որք լուծցէ մի ինչ թի պատուիրանացս յայցանէ թի փոքունց. եւ ուսուցանէ այն պէս զմարդիկ. փոքր կոչեցի յարքայութիւնն երկնից: Յորժամ ազատեաց զանձն թի չար կարծեաց. եւ զայնոսիկ որք կամին հակառակել ըմբերանեաց, ապա երկեցուցանէ եւ մեծամեծ սպառնալիս դնէ: Իսկ արեւնս աստ զնորոյս ասէ գոր ինքն դնելոց էր: Եւ ընդէք արդեւք՞ փոքունս կոչէ զպատուիրանս. որ անչափ մեծամեծք եւ բարձրագոյնք էին: Ջոր արինակ զիւր անձն խոնարեցոյց եւ բազում անգամ խոնարիագոյնս խաւսեցաւ զիւրմէ: Նոյնպէս եւ վասն իւրոյ արեւնս դրութեան: զի խրատեցէ զմեզ թի չափու կալ: Եւ յորժամ լսիցէ թէ փոքր կոչեցի յարքայութեան երկնից մի այլ ինչ կարծէր. բայց զգեհենն. եւ զտանջանս: Ջի արքայութիւն ոչ միայն զի բարիսն վայելելն գիտէ, այլ զժամանակ յարութեանն. եւ զահագին զալուստն:

Իսկ որ արասցէ եւ ուսուցէ. մեծ կոչեցի յարքայութիւնն: Ջի ոչ առանձինն եւեթ պարտին լինել պիտանիս. այլ եւ զայլս՞ ածել թի պիտանութիւնսն: Ջոր արինակ ուսուցանելն առանց առնելոյ դատապարտէ զուսուցիչն. նոյնպէս եւ զայնմ որ առնիցէ եւ այլոց ոչ առաջնորդէ. նուազեցուցանէ զվարձսն: Եւ արդ պարտէ յերկուսին դէմն կատարեալ լինել. զի այնպէս մեծ կոչեցի յարքայութիւնն Աստուծոյ:

Եթէ ոչ առաւելուցու արդարութիւն ձեր քան զդպրացն եւ զփարիսեցուցն ոչ մտանէք յարքայութիւնն: Արդարութիւն աստ. զամենայն առաքիսութիւնս կոչէ: Նոցա թի գործոյն հրաժարել եւ մեզ թի պատճառէն: Նոքա զՀայրն զիտէին. մեք զՈրդին եւ զՀայր: Նոցա իբրեւ ծառայական արինաց. եւ մեզ իբրեւ Որդոց եւ ազատաց: Այսէ առաւելուլն: Որպէս զՅորայ պատմութիւնն ասէ. այր անբիծ եւ անարատ: Եւ Պաւղոս ասէ. թէ. Թի վերայ արդարոց արինաւք ոչ են: Իսկ դպիրս եւ փարիսեցիս ոչ վայրապար զարինազանցսն ասէ՞ այլ զպիտանիսն եւ զարինաւորսն: Ջի թէ չէին ինչ ուղղութիւն գործել եւ ոչ արդարութիւն անուանէր: Եւ ընդէք եթէ այնպիսի ինչ իցէ

չտանիցի յարքայութիւնն այժմ ոչ տանի յետ Քրիստոսի գալստեանս զայն ոսկի որ ըստ արիւնացն գնացին. զի որչափ թի բազում զարութիւնս արժանի եղեն վայելել. եւ բազում ճգնութիւն պարտէ ցուցանել:

Լուարուք զի ասացաւ առաջնոցն թէ մի սպանաներ: Թէպէտ եւ ինքն էր որ զառաջինսն պատուիրեաց յառաջագոյն. այլ ոչ ինչ առնէ յայտ. ոչ զիր եւ ոչ զՀար: Զի թէ ասացեալ էր. լուարուք զի ասացի եւ առաջնոցն. դժուար ընկալ լիինէր բանն եւ ոչ ախորժելի: Եւ ոչ թէ ասացեալ էր ասացեալ էր լուարուք զի ասացաւ առաջին թի Հարեւ. եւ թի սոյն յարեալ. եթէ բայց եւ ասեմ ձեզ առաւել իմն ճշմարտութիւն յայտ արարեալ կարծեցուցանէ: Վասն որոյ եւ եւթի խառն եւ թի խուռն իսկ ճառէ: Իսկ ասելովն թէ ասացաւ առաջնոցն յայտարար եթէ բազում ժամանակք են յորմէ յետէ պատուիրանն տուաւ: Որպէս վարդապետոք^ա հեղզ աշակերտին սաստիցէ. թէ զոր ժամանակս ծախեցեր այդքն թի սողորեստ: եւ ցերբ ոչ առնոյք թի միտ զմեծամեծս հրամանացն^ա պարտիք այսու հետեւ թի բարձրագոյնսն փութալ:

Բայց եւ ասեմ ձեզ: տես զկատարեալ իշխանութիւն. Ոչ որ յարդարոցն. ոչ որ բայց Որդին միայն զի իշխանութեամբ բարբառի: Նոքա զՏէրունական պատմէին. եւ աստ զհայրենիսն: Նոքա ընդ ծառայակիցսն խաւսէին. եւ աստ իւրում ծառայիցն դնէ արեւնս:

Որ բարկանայ ասէ եղբար իւրում տարապարտուց. պարտաւոր լիցի դատաստանի: Ո՛չ եթէ բարկանալն ինչ անարեւնութիւն իցէ. այլ անդեպ ժամանակին զոր եւ մարգարէն զգուշացուցանէ. թէ բարկանայք եւ մի մեղանչէք: Որք ասիցէ ցեղբայր իւր ռակայ. պարտաւոր լիցի թի ժողովորդեանն: Ժողովորդ աստ զեբրայեցուց ատեանն կոչէ. եւ վասն այնր իսկ ասէ անդ պարտաւոր. զի մի ամենայն ուրեք աւտար ինչ վարդապետութիւնն կարծիցի: Իսկ ռակայն մեծ իմն թշնամանք են հեբրայեցերէն. եւ զարհամարհանաց. եւ անկոսնելոյ: Որպէս եւ մեք ծառայից, կամ այլոց վատթարից սաստիցեմք. թէ այ դու քեզ ասեմ. երբ յայս անուն զայս ինչ ասաց: Եւ որք զատորի լեզու գիտիցեն փոխանակ ընդ. այ դու ասելոյ թի ասնդատանաց տեղի զռակայն ասեն: Իսկ մարդասերն աստուած^ա եւ զմանունս եւս կարճէ. զի զպատշաճսն ստիպիցէ վարել ընդ միմեանս:

Եւ որք ասիցեն ցեղբայր իւր մորոս պարտաւոր լիցի գեհենի հրոյն: կատարեալս թի մեջ կատարելոց մարդոյն նմանող լինել Աստուծոյ. զի կամաւք ստացի զայն ինչ զոր Աստուած բնութեամբ իւրով ունի: Եւ հայեաց դու զի նա իսկ թէպէտ եւ բնութեամբ ունէր. սակայն ազատութեամբ շրջեցաւ:

Եւ որ ասէ ցեղբայրն իւր մորոս: Ոմանց ծանր իմն եւ խիստ թուի հրամանս. թէ ընդ դոյզն բանից ասեն պատիժ եմք կրելոց: Եւ ոմանց ըստ առաւելեաց իմն թուի ասացեալ. իբրեւ ահ ինչ արկանելով: Արդ. ընդէք իցէ խիստ հրամանս. ոչ զհետէ եթէ մեզ մասին պատժոցն եւ մեղացն, թի բանիցն է սկիզբն. զի հայիտոյթիւն եւ ուրացութիւն բանից են. եւ չարախաւսութիւն եւ թշնամանք եւ սուտ վկայել եւ մահ սպառնալ եւ մի ընդունայն նայիր թէ փոքր ինչ իցէ բանն ով դու այր: Այլ զայն քննեա թէ չիցէ բազում վնասակար մորոսն ասելով. զի որով ընդ հատ յանասնոցն եմք. եւ առաւել մտաւք եւ իմաստութեամբ եմք մարդիկ. եւ յայնմանէ զրկէս զեղբայրն ամենեւին իսկ բառնաս առ թի նմանէ զազնուականութիւն. որում յիրաւի զգեհենն սպառնացաւ: Աստ նախ անուանէ զգեհենն: Եւ ապա զգեհենն յուշ առնէ. զի յայտ արասցէ թէ արքայութիւնն թի նորա մարդասիրութենն եւ թի կամաց պատրաստեցաւ: Իսկ գեհենն թի մեզ ծուլութենէ:

Եւ հանիցես զպատարագն թի սեղանն. եւ անդ յիշեցես զեղբարէն խէթ ունել լքեն թող զպատարագն թի վերայ սեղանոյն. եւ երթ նախ հաշտեաց ընդ եղբայրն: Ով բարերարութեանն ով մարդասիրութեանն առաւելութիւն. զիւր պատիւն արհամարել տայ վասն զնկերն սիրելոյ. խափանեցի ասէ իմ պաշտաւնն զի քո սերն հաստատեցի: Քանզի հաշտեալն իսկ ընդ եղբայրն պատարագէ Աստուծոյ: Վասն այնորիկ եւ թի տեղոյն արկանէ նմա արհաւիրս, զի ամենեւին իսկ յայտ առնիցէ թէ ոչ ընդունի թի սեղանն զայնոսիկ^ա որ թշնամութիւն ընդ միմեանս ունիցին: Վասն այնորիկ ոչ ասաց թէ յետ մատուցանելոյն^ա կամ յառաջ քան զմատուցանելոյն. այլ մինչ դեռ առաջի իսկ կայցէ: Եւ արդ^ա ընդէք հրամայիցէ զայս այսպէս առնել: Վասն երկու ինչ իրաց: Մի, զսեր պատուէ. եւ լաւ քան զպատարագն համարի. եւ միւս եւս զի յորժամ հարկն թի վերայ կայցէ. անհնար լինի չհաճելն: Իսկ զխէթն ոչ յաւել. թէ յիրաւի իցէ թէ ոչ. զի չէ պարտ ձգել զթշնամութիւնն. քանզի եւ Քրիստոս յիրաւի էր ցուսուցեալ մեզ. բայց սակայն ետ կամաւ զանձն փոխանակ մեր թի սպանումն:

Հեր իրաւախոհ ընդ ոսոխի քում մինչդեռ ընդ նմա իցես թի ճանապարհի: Եւ այս մեծ իմն հրամանն. զի յառաջ քան յատեանն մտանել. թէպէտ եւ յընչից անկանիցիս. սակայն անձիդ տեր ես: Իսկ յորժամ թի ձեռս դատաւորաց անկանիս. եւ թի կապանս մտանիցես. եւ զետիին պատիժն կրեսցես: Իսկ եթէ զերծանիցիս անտի. երկու ինչ բարիս շահիս. մի^ա. զի թի վիշտս ինչ չանկանիս. եւ մի^ա. զի որք ո՞ իցէ ուղղութիւնն: Իսկ ոմանք ասեն եթէ. զսատանայի իմն ակն արկէ ոսոխն անուամբ. եւ հրամայէ ոչ ինչ ունել թի նորայոցն. զի այն է ասէ բարեմիտ լինել. հրաժարելն թի նմանէ. յորժամ աստի երթալ ոչ ինչ գտանիցի նորա մասն ընդ նմա: Ապա թէ ոչ այնպէս ինչ իցէ^ա անհրաժեշտ լինիցին տանջանքն: Բայց ինձ այնպէս թուի. թէ զայսմ իսկ դատաւորաց ասէ. եւ զայսմ ատենն. եւ զայսմ բանտէ:^{*}

^{*}Եւ թէ ոսոխ հոգին^ա զրկեալ թի մարմնոյն. եւ դատաւոր Աստուած. եւ դահիճ խճմտանքն. եւ բանտ դժոխքն:

Լուարուք զի ասացաւ առաջնոցն չչնալ: Բայց եւ ասեմ ձեզ^ա թէ որ հայի թի կին մարդ առ թի ցանկանալ շնացաւ ընդ նմա: Տէս զի արդ յնործին ախտիցն մերոց սկսանի. թի ցասմանէ եւթի ցանկութենէ: Քանզի նոքա իսկ

բռնագոյն իմն են թի մեզ. եւ քանզայսն առաւել բնակաւորք: Չի եւ որք թի լերինս նստիցին^ա չեն առանց ցանկութեան: վասն այնորիկ ոչ վայրապար ասաց թէ որ հային. այլ թէ առ թի ցանկալ. անդէն շնացաւ ընդ նմա: Այսինքն որ յայն հարեալ^ա զայն եւեթ գործ առնիցէ իւր. առ թի զգեղեցիկ մարմինս նշմարել հանապազ. եւ զպարկեշտ երեսս որոնել աչաւք. որով զմիտսն կրթեալ յապուշս որսայցէ: Այսպիսին է որ առաւել բորբոքէ զհնոց ախտին. եւ զմիտսն թի գերութիւն մատնէ. եւ վաղվադակի եւ դիւրաւ թի գործսն գայցէ: Վասն այնորիկ չասաց թէ որ ցանկայ շնալ. այլ թէ որ հայի թի պատճառս ցանկութեան: որպէս եւ բարկութեանն իւրոց եղ^ա զտարապարտուցն:

Եթէ ական քո աջ. կամ ձեռն զայթագղեցուցանէ զքեզ. իլեա եւ ընկեա թի քեն: Ոչ եթէ զանդամոց ինչ ասէ աստ. այլ ամենայն ուրեք^ա զչար բոյսսն բամբասէ: Արդ^ա ոչ եթէ զանդամս գեղեցիկս գոր յարգեաց Աստուածութիւնն^ա արժանէ հատանել. այլ զխորհուրդս չարաչարս գոր զաւղեաց ազատութիւնն. Եւ զայս դարձեալ ցոյց մեզ Տէր մեր. թէ ցոր վայր պարտէ մեզ մարտընչել. զի մի իցեմք յաղթայարեալք: Իբրեւ զայն զի ասէ պատառեցէք զսիրտս ձեր. եւ մի զպատմուճանս: Չի մեծատունն մեծութիւնն իւր աջ ակն էր եւ զայթագղեցոյց զնա. եւ ոչ իլեաց ընկեաց զնա: Եւ Հերովդէի աջ ձեռն էր իւր Հերովդիսայ^ա եւ փոխանակ հատանել ընկենուլ զձեռնն պիղծ. հատ ընկեաց զուրբ կառափն: Այլ Շմաւոն զամենայն անդամսն զհին մարդոյն հատ ընկեաց. զի մի զայթագղեցուցեն զնա: Ահաւասիկ ասէ մեք թողաք զամենայն. եւ եկայք զկնի քո:

Արդ^ա յորժամ լսես զամենայն զհտասջիր^ա զի ոչ ակն եւ ոչ ունկն եւ ոչ ունչս թողին զհին մարդոյն. գոր ոչ իլեցին ընկեցին: ակն^ա զցանկութիւնն. զի թի ձեռն ական ցանկայ. ունկն. զչարս խաւսութիւնն. եւ զայսն եւս այսպէս մի ըստ միոջէ իմոց:

Դարձեալ. այլ ազգ: զի եթէ զաջոյ ակնէն էր բանս^ա ապա եւ ձախոյն. զնոյնն պարտէ կարծել. զի որ յաջոյ ակնէն որ զայթագղի^ա նոյն եւթի ձախոյն: Արդ^ա ընդէր զաջն յաւելուցու. զի ուսանիցիս թէ ոչ վասն անդամոց ինչ են բանք. այլ վասն այնոցիկ որ կարի ինչ ընդունութիւն ունի ընդ մեզ: Չի թէ այնպէս զոք սիրեցես իբրեւ զաջ ակն: Եւ կամ թէ այնպէս պիտանի է քեզ իբրեւ զաջ ձեռն. եւ ոգւոյ վնասն ինչ առնիցէ. հատ եւ ընկեա թի բաց. զի այնու դու թի ժանդագործ հարուածոցն ապրեալ լինիցիս. եւ նմա թի բազում տանջանացն թեթեւագոյն լինիցի:

Ասացաւ ասէ. եթէ որ արձակիցէ զկին իւր. տացէ նմա թուղթ^ա ապահարգանի: Ոչ վայրապար հրամայէին առնել արէնք. այլ զի մի թի շնութիւն լինիցի կնոջն, թի նոյն այրն դառնալ: Եւ եթէ զայս այսպէս չէր հրամայեալ. բազում անխտիր խորհուրդք լինէին. եւ միշտ զմիմեանց կանայս յափշտակէին ամենեքեան. յայտնի իսկ հանապազ շնութիւնք գործէին: Վասն որոյ ոչ թի սակաւ ինչ միսիթարութիւն հրամայեցաւ զգիրն ապահարգանի տալ. եւ այս վասն այլոց մեծամեծ չարեաց լինէր. զի եթէ հրամայեալէր արիւնացն. զատելի կինն թի տան ունել. սպանանէր այր զկինն գոր ունէր: Քանզի այնպէս յանդուգն էր հրէիցն ազգս. որ եւ ոչ յորդիսն խնայէին. եւ ոչ թի մարգարէս թող թէ թի կանայս: Վասն այնորիկ զփոքրն թողացուցանէ^ա զի զմեծ վնասն խափանեցցէ: Որ արձակէ զկին իւր նա տա նմա շնալ. եւ որ զարձակեալն առնէ շնայ: Չի մին. թէպէտ եւ այլ կին ոչ առնուցու^ա այնքաւ առնէ զանձն պատճապարտ. զի շնալ ետ կնոջն թի հանելն: Եւ միւս. զայլու հանեալն առնելով եղև. շնացող: Եւ զայս մի ինչ զմտաւ ածիցես թէ նա եհան. եւ ես կին առնիցեմ, չեն ինչ բանք. զի թէպէտ նա եհան^ա սակայն նորա կինէ որ եհանն: Իսկ ասելովն թէ որ զարձակեալն առնէշնայ. ակամայ եւ զկինն ածէ թի զգաստութիւն. եւ յամենեցունց խնու զճանապարհս նորա: Եւ զի ուսանիցիս^ա թէ ամենայն հարկաւ յայնր անուն^ա յորում թի սկզբանէն բաժին տուաւ նա. պարտէ նստել: Կամ թէ թի նմանէ վրիպեալ եւ յայլ ումեքէ պատսպարան չգտանել^ա թի հարկէ այնու հետեւ յանձն առնուլ^ա իւրում ամուսնին. եւ եթ սկսեալ: Իսկ ասելով. թէ առանց բանի պոռնկութեան. ցուցանէ եւ յայտ առնէ զպատ ճառս արձակելոյն:

Դարձեալ. լուարուք զի ասացաւ մի երդնուցուս սուտ^ա բայց հատուցես զերդմունս քո: Վասն էր ոչ նախ զգողութենէն ճառիցէ. այլ զնա թողեալ^ա եւ թի սուտ վկայութիւն վագէ: Չի որ չգողանայ. հարկէ թէ եւ երդնու իսկ ոչ: իսկ զինչ իցէ թէ հատուցջիր Տեառն զերդմունքս քո: Այս ինքն արդար երդնուցուս: Բայց ոմանք եւ այլ ազգ իսկ ասեն. եթէ զի մի յայլ Աստուծուն երդնուցուն հրեայք. պատահէր ետ զի յորժամ երդնուցուն. մի զայլոց ատարտի Աստուծոց զանուանս անուանեցցեն:

Բայց ես ասեմ ձեզ. ամենեւին մի երդնուլ^ա մի յերկինս զի աթոռ է Աստուծոյ. եւ մի յերկիր^ա զի պատուանդանէ ոտից նորա: Դեռեւս տակաւին թի մարգարէականացն բառբառի. քանզի սովորէին իսկ յայնպիսի երդմունս երդնուլ հրէայքն. զայս թի կատարած Աւետարանիս յայտ առնէ: Դու միտ դիր զիարդ յարգէ զարարածս^ա զի մի որ կարծիցէ թէ անձամբ ինչ պատուականէն արարածք դնէ զայնպիսի պատճառս թի միջի. զի յԱստուծոյ փառս հանիցէ զամենայնն. քանզի չասաց թէ մեծ եւ գեղեցիկ են երկինք. եւ բարուք յարկաւորէ երկիր. այլ թէ մին աթոռ աստուծոյ. եւ միւսն պատուանդան ոտիցն. զի ամենայն ուստեք խոնեալ զնոսս առ Տեառն մղիցէ:

Եւ մի թի գլուխ քո ասէ երդնուցուս: Աստ դարձեալ ոչ եթէ զմարդն փառաւոր համարելով. յարէ թի նոյն թի գլուխն ոչ երդնուլ^ա զի թէպէտ մարդն երկրպագութիւն առնուցու իբրեւ զմարդ յայլմէ մարդկանէ. այլ զիտասցեն թէ միայն Աստուծոյ վայելէն փառք: Վ ասնորոյ թի նորայն իսկ հանէ զփառաւորութիւնն. եւ ցուցանէ թէ ոչ իսկ քում անձիդ տէր ես: Չի թէ զիւր որ իցէ զլուխդ^ա այլ նորա արարածէ. եւ այն չափ հետի ես թի տէր լինելոյ զլիտոյդ. զի եւ ոչ զփոքրն քան զամենայն կարեւ գործել: Չի ոչ միայն մագ չկարես առնել այլ եւ ոչ զգոյն փոխել:

Եղիցի ձեր այն այն. եւ ոչն ոչ: Եվ աւելի քան զայս թի չարենէ: Եւ զիսն իցէ աւելին քան զայն եւ զոչն: Երդնոսի: Եւ ոչ ոք կարաւոր ուսանել թէ ոչ թի չարեն իցէ. եւ ոչ եթէ աւելի ինչէ. այլ հակառակ աւելոյն. այլ աւելի երդումն էր:

Լուարուք զի ասացաւ ակն ընդ ական. եւ ատամն ընդ ատաման: Ոչ վասն այնորիկ ետ այսպիսի պատուիրանս զի զմիմեանց չաչա հանիցեմք. այլ զի կարճեալ զձեռս. կամեցեմք յանձանց պայմանի. զի սպառնալիք վրիժոյն խնդրելոյ զանդգնութիւն գործոյն արգելան: Եւ այնպէս մեղմով իմն սերմանի ցածութիւն եւ իմաստութիւն: զի նախ յառաջագոյն եղան ժամանակք յանդիմանիչք[՞] զի նախ թի չարեաց արժան էր որոշել: Իբր ու կատարեաց ստուգութիւնն զկատարումն իւր. ակն ընդ ական կատարումն է ստուգութեան:

Եւ որ հարկանէ զծնոտ քո. մատոյ դու նմա զմիւս եւս կողմն. կատարումն է շնորհաց: Իսկ իբրեւ ասաց զիին օրէնսն. ապա յայտ առնէ. թէ ոչ եղբայրն ինչ գործեաց զայսպիսի գործ. այլ չարն: Վասն որոյ եւ յայտէ իսկ թի նոյն: Մի կալ ասէ հակառակ չարին: Եւ չասաց թէ մի կայցես հակառակ եղբարն. այլ չարին: Չի յայտ արասցէ թէ նորա դրդելով յանդգնիցի յայնպիսի գործն անաւրելիութեան:

Այլ եթէ ածիցէ ապտակ յաջ ծնաւոտ քո[՞] մատոյ նմա եւ զմիւսն: Եւ զայս ոչ վասն այնր որ զապտական առնուցո[՞] նորա աւգտի ասէ. այլ վասն այնր որ հարկանիցէն: զի յորժամ թշնամանեալն ոչ ինչ համարիցի զթշնամանսն. որչափ եւս առաւել ածիցէ զթշնամիչն թի զգաստութիւն: Չի յորժամ ընդայն նայիցի[՞] թէպէտ եւ քան զգազան վայրամիտ իցէ. ոչ երբեք յանդգնի յայնպիսի գործ: Եւ եւ առաջն եւս զանձն ըստ գտանիցէ: Եւ զի մի[՞] առաջինն իբրեւ թի հարկէ ինչ համբերութիւն կարծիցի. ոչ այնչափ ինչ առանց ակնածութեան իցէ. յետ առաջին յամբերութեանն. թէ այլեւս յանդգնի հարկանել:

Եւ որք կամիցի դատել ընդ քեզ եւ առնուլ զպարեգաւտս քո. մի արգելուլ թ զհանդերձս: Չի ոչ միայն թի հարկանելն. այլ եւ թի հանդերձից մերկանալ. եւ ընչից հանելն կամի առնել առանց յիսակալութեան: Վասն որոյ եւ զնոյն առաւելութիւն[՞] միւս անգամ թի միջի դնէ:

Եթէ ոք ասէ. վարիցէ զքեզ տարապահակ մոռն մի. երթ ընդ նմա եւ երկու: Տեսանես զգաստութեան առաւելութիւն. զի յետ տալոյ զպարեգոտն. եւ զբաճկոնն. թէ եւ մերկանալ հասանիցէ. սակայն մի տացես պատճառս թշնամոյն: Չինչ ասիցեմ ասէ զթշնամանս. կամ զընչիչ անկանել. այլ թէ զմարմինդ իսկ կամիցի յերկս եւ թի վաստակս մաշել. եւ զայն թի գուր ինչ. սակայն եւ այնիւ յաղթիցես. եւ թի վերոյ գտանիցիս քան զապիրատն: Չի տարապահակն վարել. այն իսկ գուրն[՞] եւ տարապարտուցն ձգելն:

Եւ որ կամիցի ոք թի քեն փոխ առնուլ. մի[՞] դարձուցաներ զերեսս: Եւ այս փոքր է քան զառաջինսն. բայց մի ինչ զարմանայցես. զի սովոր իսկ է ընդ մեծամեծսն եւ զմանունսն խառնել: Լուիցեն որք զայլոց ինչսն յափշտակեցին. եւ թի բոզս զիրեանց արարս վատնիցեն. եւ կրկին անձանց բորբոքիցին զխարոյկն յանաւրէն հարկացն. եւ յանաւրուտ ծախիցն:

Լուարուք զի ասացաւ թէ սիրեցես զընկեր քո եւ ատեսցես զթշնամին: Բայց եւ ասեմ ձեզ. սիրեցէք զթշնամիս ձեր. եւ աղաթս արարէք թի վերայ նեղչցա ձրոց: Եւ տես զհարդ զգլխաւորս բարութեանցն եղ[՞] զի ոչ ասացէ թէ մի ատիցես. այլ թէ եւ բարին եւս առնիցես[՞] որպէս զի մի թշնամի բնաւ ունիցիս զոք: Եւ զհարդ մարթիցէ ասէ այսմ լինել: զԱստուած տեսանես մարդ լեալ. եւ այն չափ խոնարհեալ. եւ չարչարեալ վասն քո եւ տակաւին հարցունես. եւ յերկբայս լինիս: Դու թի քո ծառայակցէն արհամարհիս. եւ նա յիրում ծառայէն. որում բազում երախտիս միշտ առնիցէ: Եւ դու բանս եւ եթ ծախես առնել աղաթս վասն նորայ. իսկ նա եւ արդիւնս բազումս մեծամեծս եւ զարմանալիս. զի զարեգակն ծագէ. եւ ամ ըստ ամէ զցաւոյ պարգեւէ:

Չի թէ սիրէք զսիրելիս ձեր. զինչ վարձք են. զի եւ մաքսաւորք զնոյն գործեն: Տեսանես[՞] զիաքող առ սակաւ սակաւ անդր իսկի վեր զմեզ թի յերկնից կամարն եհան: Եւ աքող. իմ թի միք արժանիցեմք. որք պատուէր առաք Աստուծոյ նմանիլ. եւ մեք մաքսաւորաց զուգական ոչ գտանիցիմք: Չի թէ սիրել զսիրելիսն մաքսաւորաց եւ հեթանոսաց իցէ. իսկ յորժամ զայն եւս չառնիցեմք. ում նմանիցեմք: Այլ ոչ յայսմ վայրի միայն զետեղեաց զբանն. այլ եւս առաւել տանի հանէ թի հատուցմունսն զերանելի յոյսն խոստանալով:

Եղերուք կատարեալ որպէս եւ Հայր ձեր կատարեալ է: Բազում անգամ զերկնից սերմանէ զանունն. զի եւ տեղեան իսկ թի վեր զարթուցանիցէ զմիտս նոցա:

Չգոյշ լերուք ողորմութիւն ձերոյ մի առնել առաջի մարդկան:

Եւ քանզի Աստուած հասոյց թի զլուխ առաքինութեանցն. ապա առ ընթերակաց նորին. զեղծագործ առաքինութեանցն. քակէ զանապարծութիւն: Չի ոչ վայրապար ծնանի այսպիսի ախտ. այլ յորժամ զուղորդիւնս հրամանացն յանձին ցուցանիցեմք: Եւ տես. ուստի առնէ սկիզբն. իբրեւ զչար եւ զանհնարին գազանէ ճառեալ զպարտութենէն. որ զողանայ զայնր[՞] որ չիցէ արթուն: Չգոյշ լերուք ասէ ողորմութիւն ձերում: քանզի գաղտ իսկ մտանէ գազանն. եւ զամենայն յանգալս առանց ոտնաձայն առնելոյ[՞] հանէ հոսէ արտաքս թի ներքուստ:

Մի առնել առաջի մարդկան որպէս թէթի ցոյցս ինչնոցա: Չի առաջի Աստուծոյ լինիցի ողորմութիւնն. եւ մի առաջի մարդկան: Քանզի յորժամ ասէ թէ մի առաջի մարդկան առնել. յարէ թի նոյն[՞] թէ որպէս թի ցոյցս ինչ նոցա: Քանզի է մարթ առնել առաջի մարդկան եւ չառնել թի ցոյց: Եւ զի չէ մարթ ամենայն ուրեք գաղտ գործել վասն այնորիկ

ազատե՞զքեզ յայսպիսի հարկէ: Ոչ իրացն ինչ վճարմամբ այլ կամաւք առնելեացն. զի զվնասն եւ զվարձն խտրոց թի մեջ արկեալ որոշէ՞թի մի մեանց:

Գուցէ ասէ վարձս ոչ ընդուիցիք թի Հաւրէն ձերմէ որ յերկինս: Զի մի՞ միայն վնասին կսկծուցանէ թի սնտոի պարծանացն. եթէ այնպէս առնիցեմք ինչ ասէ. ոչ ընդունիք զվարձս թի Հաւրէն ձերմէ:

Իսկ դու յորժամ ողորմութիւն առնիցես. մի հարկանէր փող առաջի քո: Ոչ եթէ փող հարկանէին. այլ զբազում սնտոի պարծանս նոցա յորջոջմամբ փողոյն հեզնէ եւձաղէ: Բարւոք կեղծաւորս կոչէ զնոսա. զի գդեմս ողորմածութեանն ցուցանէին. եւ զմիտս անագորոյնս եւ տմարդիս. զի ոչ եթէ վասն ընկերին ողորմելոյ առնէին զայն. այլ զի ինքեանք՞ սնտոի փառաւքն վայելեացեն:

Մի գիտասցէ ձախ քո ասէ զինչ գործէ զայ քո: դարձեալ եւ աստ՞ ոչ եթէ զձեռնս ակն արկիցէ, այլ եւ զյաճախութիւն դնէ. զի թէ հարկ ինչ իցէ ասէ. եւ զքեզ իսկ չիմանալ սակայն եւ այնպիսի փոյթ յանձին ունիջիր որում չէ մարթ լինել. Եթէ ձեռքն որ մատակարար իցեն, չիմանայցեն: Եւ ոչ որպէս ոմանք ասեն եթէ թի չարացն մարդոց թաքուցանիցես. այլ յամենայն իսկ մարդկանէ լռելեայն հրամայէ գործել:

Եւ Հայրն քո որ տեսանէ թի ծածուկ. հատուցէ քեզ յայտնապէս: Մեծ իմն հանդես թատեր նստուցանէ. որպէս եւ քո անձոյ ցանկանայցէ: Զի՞նչ կամիցիս ասել. ո՞չ ապաքէն հանդիսատես գործոյդ ահաւասիկ ունիս. ոչ զհրեշտակս. կամ հրեշտակապետս. այլ ամենայն Աստուած: Եւ եթէ զմարդիկ կամիս նստուցանել հանդիսատես. եւ ոչ յայնմ ցանկութենէ զրկէ զքեզ թի դեպ եւ թի պատշաճ ժամանակի. այլ բազում առաւելութեամբ եւ զայլն եւս շնորհեսցէ քեզ: Զի այժմ բազումք իսկ որ տեսանիցեն՞ ըստ գտանիցեն իբրեւ զթէթեւ ոք ընդունայնապարծ: իսկ յորժամ պսակեալն տեսանիցեն. ոչ միայն չպարսաւիցեն այլ եւ զարմանայցեն եւս ամենեքեան:

Եւ յորժամ յաղաւթս կայցէք. մի լինիք իբրեւ զկեղծաւորսն. որք յանկինս հրապարակաց կան յաղաւթս: Դարձեալ զսոսա կեղծաւորս կոչէ. եւ արդարեւ յիրաւի իսկ: Զի Աստուծոյ պատճառին աղաւթս կալ. եւ մարդկան շուրջ ածեալ զաչս հայիին. եւ ոչ զաղաւթականաց զգեցեալ զկերպարան՞ այլ զմարդոյ ծաղր եւ ծանակ կացելոյ. զի գոր աղաչիցէ՞ ոք զամենեսեան թողեալ թի նա հայիցի. ապա եթէ զնա թողեալ այսր անդր հայիցի. ունայն ձեռաւք ելանիցէ:

Մուտ թի սենեակ քո. փակեա գդուրս քո. եւ կաց յաղաւթս: եւ արդ զհարդ՞ ասեն յեկեղեցուջ չիցէ պարտ կալյաղաւթս. պարտէ եւ կարի քաջ: Այլ ամենայն ուրեք այնպիսի կամաւք, զի թէ թի սենեակ մտանիցես. եւ զդուրսն փակիցես. մարթի թի ցոյց մարդկան կալ յաղաւթս. որպէս զի յառաջ քան զդրուսն փակել. զմտացն զդուրսն նախ պարտէ փակել. զի ամենայն ուրեք մերժիցի թի վայրապարն պարծանաց: ոչ տեսանես զի եւ թի հրապարակս իշխանաց՞ յորժամ յանդուզն ոք մատչիցի. եւ անձահ բառբառիցի. խրտուցանէ զայն ուրում պաղատիցին: Ապա եթէ մեղմով եւ պատշաճ կերպարանաւք մատչիցի՞ յայնժամ ածիցէ թի հաւան զայն որ կարող իցէ զպաղատանս շնորհել: Եւ արդ. մի մարմնոյն կերպարանաւք. եւ մի մեծաձայն բառբառովք. այլ բարւոք յաւժարութեամբ կամաց. զաղաւթսն մատուցանիցեմք: Մի յանդուզն աղաղակել. եւ մի թի ցոյցս առ մարդկան ականէ՞ այլ հեզութեամբ եւ հանդարտութեամբ՞ քանզի հրեշտակաց եղեր դասակից. եւ ընդ սերովբեսն սրբասաց: Զի ամենեքեան իսկ գունդք վերնոց. բազում յաւրինադրութիւնս ցուցանեն յանձին: Բազում դողութեամբ զխորհրդական նուագն նուագեն. եւ զերանախառն ահաւորութիւնսն երգեն թագաւորին ամենեցուն: Ընդ նոսին խառնեա եւ դու զանձոյ յաղաւթս. որպէս զի բազում առնուցուս վարձս:

Եւ Հայրն քո որ տեսանէ թի ծածուկ հատուցէ քեզ: եւ ոչ ասաց թէ շնորհեսցէ քեզ. այլ թեհատուցէ՞ քանզի պարտական կացոյց քեզ զանձն. եւ մեծամեծ պատուովք անդէն իսկ պատուեսցէ զքեզ:

Մի ասէ շատախաւսք լինիք իբրեւ զհեթանոսն: Եւ զի քան զամենայն ինչ այս սովորէ մորմոքեցուցանել զլսողն. յորժամ վատթար ոք մարդկան նմանեցուցանէ եւ զնոսա այնու իմն զիջուցանէ: Իսկ շատախաւսութիւն աստ զցոփութիւն կոչէ. յորժամ ոչ զպատշաճն խնդրիցեմք Աստուծոյ. այլ հարստութիւն. փառս. թշնամացն գեր թի վերոյ լինել. ընչիցն յաճախութիւն. եւ վայրապար ինչ մեզ յաւգուտ: Եւ թէ գիտէ ասէ. զի՞նչ պէտք մեզ իցեն. հի՞նչ իսկ բնաւ կայցեմք յաղաւթս: Ոչ զի ուսուցանիցես՞ այլ զի խոնարհեցուցանիցես զնա թի քեզ. եւ ընդանի լիննցիս յաճախութեամբ աղաւթիցն: Թուի ինձ թէ եւ երկայն աղաւթս չհրամայէ մատուցանել. ոչ զժամանակս ինչ ասեմ. այլ զբազմութեամբն. եւ շատ խաւսութեամբն. ոչ բազում տունս աղաւթից՞ կարգեալ առնուլ թի բերան. եւ երթալ տալ նմա համարս հրամայէ. այլ յամել պարտէ եւ դեզերել զնոյն խնդրել:

Եւ այսպէս կացէք յաղաւթս.

Հայր մեր որ յերկինսդ ես: Զհարդ վաղվաղակի զարթուցանէ լսողն. եւ զբնաւ իսկ զերախտիսն յիշեցուցանէ՞ իսկ զբան աղաւթիցն. որ Հայրն կոչիցէ. եւ զմեղացն թողութիւն. եւ զտանջանացն դիւրութիւն. եւ զարդարութիւնն. եւ զսրբութիւն. եւ զփրկութիւն. եւ զեղբայրութիւն ընդ միմեանս. եւ զհոգեւորն պարգեւս. միով բանի՞ այսու խոստովանի. քանզի չէ հնար Հայր կոչել զԱստուած. եթէ ոչ այսմ ամենայնի բարութեանց հասեալ իցէ: Իսկ յերկինս ասելով. ոչ եթէ զԱստուած անդ թի յերկինս փակիցէ. այլ զի յերկրաւորացս վերացուցէ զայն՞ որ

յաղաթան կայցե՞ս եւթի բարձանց բնակութիւնն հանիցե. եւ հաստատեցե. եւ խրատ եւս՞ զի հասարակ թի վեր այլոց եւս եղբարց առնիցե աղաթս: Քանզի ոչ ասե Հայր իմ որ յերկինս եւս. այլ թե Հայր մեր. փոխանակ ամենայն մարմնոյ հատուցանե՞ գաղատանն. նա եւ զթշնամութիւն բառնա այսուիկ. եւ զհպարտութիւնցածուցանե. եւ զմայրն ամենեցուն բարեաց թի տեղուջն հաստատե:

Սուրբ եղիցի անուն քո: Ձի ոչ նախ քան զՀարն փառսն՞ այլ ինչ խնդրիցե. այլ զամենայն ինչ երկրորդ նորա փառացն համարիցե. զի նա զիր փառսն միշտ լիով ունի. բայց աղաչել հրամայե՞ զայն որ յաղաթան կայցե, զի եւ մերովքն իսկ կենաք փառաւորեցեն զՀայր ձեր՞ որ յերկինս է:

Եկեցե՞ արքայութիւն քո: Եւ այս դարձեալ մտերիմ եւ բարեբարոց որդուցե. չբեւեռել ընդերեւելիսս. եւ ոչ ինչ մեծաւ, զանցաւորս համարել: Այլ փութալ առ Հայր եւ հանդերձելոցն ցանկալ. որ եւ բարիոք կամաց. եւ մտաց ազատելոց յերկրաւոր զբաւսանացե: Որպէս եւ Պաւղոս ասէր. անձամբ յանձինս մեր հեծեմք՞ որդեգրութեանն ակն կալեալ փրկութեան մերոյ:

Եղիցին կամք քո որպէս յերկինս եւ յերկրի: Ձի չիցե ինչ որ արգելու կարիցե թի բարձանաց զաւրացն թի կարգացն. հաստատութիւն հասանել: Եւ զոր ասէն՞ այսպիսի ինչէ: Ձոր արինակ անդ ամենայն ինչ անարգել եւ անխափան գործի. եւ ոչ թե զկէսն առնիցեն հրեշտակքն. եւ զկէսն ստունգանիցեն, այլ ամենայն հրամանացն հաւանեալք՞ եւ հնազանդեալք են: Քանզի հզարք են զաւրութեամբ եւ առնեն զբան նորա. նոյնպէս եւ զմեզ ասե զմարդիկս՞ արա արժանի. մի զկէս կամացն միայն առնել, այլ զամենայն ինչ որպէս կամիս կատարեա: Եւ չասաց թե եղիցի կամք քո յիս. կամ թե թի քեզ միայն, այլ յամենայն երկրի: Առ թի քակելոյ մոլորութեանն. եւ տնկելոյ ճշմարտութեան: Ձիւնամսն իւրաքանչիւր թի մենջ թի վեր ամենայն տիեզերաց հրամայե ունել զանձին:

Ձիաց մեր հանապազորդն. զի զմարդկանե խաւսի բո մարմին զզեցեալ են, որոց չե մարթ մինչ դեռ աստէն թի մարմնի են զհրեշտակաց անչարչարութիւն կրել թի յանձինս. զիջանե ըստ մերում տկարութեանս: Եւ դու միտ դիր. զիւսքու եւ թի մարմնաւորս բազում ինչ հոգեւոր գտանի: Ձի ոչ վասն ընչից. եւ ոչ վասն փափկութեանց. եւ ոչ վասն այլ իրիք. այլ վասն հացի միայն հրամայե կալ յարաթս: Եւ զնոյն. վասն ար ըստ արե՞ հացկան. որպէս զի ոչ թի աղին տա հոգալ. քան զի եւ յարե իսկ թի նոյն զհանապազորդն. այսինքն զար ըստ արե՞ն: Եւ ոչ այս բաւական համարի. այլ եւ զայն եւս յաւելու. թե տուր մեզ այսար. զի յառաջ հոգուովքն աշխատ ինչ չառնիցե՞ զնոսս վասն վաղուն: Ձորոյ ոչ զիտիցես զերկայնութիւն. զիարդ աշխատիս հոգուովք վասն նորա:

Թող մեզ ասե՞ զպարտիս մեր. որպէս եւ մեք թողումք մերոց պարտապանաց: Տեսանէ՞ս զմարչասիրութեանն առաւելութիւն. յետ այն չափ զչարիսն ջնջելոյ. եւ այնպիսի մեծամեծս շնորհելոյ. դարձեալ զանցուցեալսն թողութեան արժանի առնե: Ձի թե այսպիսի ինչ ոչ կամեր. նա եւ դներ իսկ ոչ այնպիսի արե՞նս՞ աղաթս մատուցանել. զոր եւ հրաժեշտ թի վերայ դնե ասելով:

Ձի թե թողուցուք մարդկան զյանցանս նոցա թողցե՞ եւ ձեզ Հայրն երկնաւոր: Որպէս զի թի մենջե սկիզբնն. եւ մեք ենք տեարք դատաստանի մերոյ: Ձքեզ իսկ ասե՞ զպատժապարտոյ արարի տէր եւ դատաւոր տալոյ վճիռ. որպէս զի դու իսկ կշռեսցես քէն անձին զդատաստանն. նոյնպէս ասե՞ եւ ես զքեզ դատեցայց: Եւ եթե թողուցուս ծառայակցին. եւ յինէն այսպիսի շնորհաց լինիցիս արժանի:

Եւ մի տանիր զմեզ թի փորձութիւն այլ փրկեա թի չարէն: Եւ աստ զմերոյ նուագութեանս զհպարտութիւն խրատե ցածուցանել. հրաժարել ուսուցանե թի պատերազմաց. մի մեզ են յանդուգն թի վեր երթալ. այլ յորժամ բռնադատեալ ձգիցիմք՞ յայնժամ հաստատուն կալ իբրեւ զառաքինիս: իսկ չար աստ զատանայ կոչե. եւ անհեշտ պատերազմ հրամայե ունել ընդ նմա: Եւ ցուցանե թե ոչ թի բնե այնպիսի ինչ էր: Ձի ոչ այնմ որ թի բնե. այլ որ թի կամաց լինիցի՞ս համարեալ լինի չարութիւնն: Եւ ըստ հաճախութեան չարեացն կոչի նմա անունն: Եւ զի խրատեցե՞ զմեզ եթե ոչ առ ընկերսն պարտիմք զայրանալ. այլ ամենայն թշնամութիւնն թի նա ընկենուլ:

Ձի քո է արքայութիւն եւ զարութիւն եւ փառք: Եւ եթե նորա է արքայութիւն. ապա չե պարտ երկնչել յումեքե. քանզի չիք ոք որ նմայն կարիցե կալ հակառակ: Իսկ եթե հակառակ ինչ կայցե. իմասջիր թե Աստուծոյ թոյլ տալովն՞ առ ժամանակ մի:

Եւ փառք յաւիտեանս ամեն: Ոչ միայն թի շուրջանակի չարեացն ազատե, այլ եւ փառաւոր եւս կարե առնել: Ձի որպէս զարութիւն նորա բազումե. նոյնպէս եւ փառքն անչափ:

Եւ յորժամ պահիցեք ասե. մի լինիք իբրեւ զկեղծաւորս: Են բազումք՞ որ ոչ յորժամ պահիցին միայն. այլ եւ յորժամ ոչ պահիցին, զկեղծիս զկեղծաւորացն ցուցանեն. եւ իրաւունս իմն վարկանին. որ եւս չար քան զմեղսն իցե: Ձի մի ասեն զբազումս գայթազդեցուցանեմք: Ձինչ խաւսիդ արե՞նքն Աստուածեղենքեն որ զայնպիսին արգելուն. եւ դու պահել զարե՞նսն գայթազդութիւն համարիս. վասն որոյ ոչ վայրապար ասաց եթե կեղծաւորին. այլ առաւել կամեցաւ կսկծուցանել:

Ապականին ասէ ցերեսս իւրեանց: Այն իսկ է զի եղծանին եւ խանգարեն. զի կեղծաւորութեանն դեղնութիւն զգոյն երեսացն եղծանէ:

Իսկ դու յորժամ պահիցես ամ զգլուխ քո[՞] եւ լուայ գերեսս քո: Ոչ զի արդար եւ զգլուխն ամանիցեմք. այլ զի ամենեւին փոյթ յանձին ունիցիմք թագուցանել զգիրսն:

Աւծ ասէ զգլուխ քո զի մի իցես դու հաճոյ մարդկան. իբր ուզի թէ վասն մարդկեղէն փառաց իցէ պահք նորա: Եւ երկու[՞] ուսուցանէ նմա. թէ ծածուկ պահք հատուցչին ծածկելոց հաճոյ լինի: Մի երեւեսցիս ասէ դու մարդկան իբրեւ զպահող: Գուցէ փառք զհտոզացն պահող[՞] թափուր արասցեն զնա թի վարձուց անտի պահողն: Եւ զի ասէ լուայ ցերեսս քո. զի Բանն Աստուծոյ թի խորհուրդ կոչէ զքեզ. զի այն որ ամանէ զգլուխ իւր. պարարեալ լինի նա զհտութեամբ նորա: Եւ այն որ լուանայ գերեսս իւր. լուացեալ լինի եւ երեսք ոգւոց իւրոյ[՞] յաղտոյ անիրաւութեանց: Եւ ամ զգլուխ քո. զոգիդ սրբութեամբ. զի եղիցիս դու հաղորդ եւ կցորդ Քրիստոսի:

Եւ Հայր քո որ տեսանէ թի ծածուկ հատուցանէ քեզ: Կրկին իմն պատճառս տայ նմա եւ եթ ուշ ունելոյ. մի[՞], զհաղթութիւն իսկ յայտ առնիցէ. եւ միւս եւս[՞] զի պսակիչ իսկ ինքնին լինիցի եւ հանդերձ այնու[՞] զի զմարդկեղէն եւս պարծանս կոխեսցես. եւ ժրագլուխ մշակ առաքինութեանն լինիցիս:

Մի ասէ զանձէք ձեզ զանձ յերկրի: Քանզի զգանձին գովութեան ախտն եհան մերժեաց ապա թի դեպ ժամանակի տեղոջ դնէ զինչսն չստանալ: Եւ դեռ եւ աղ երկրի զանձունց զվնասն յայտառնէ. եւ զերկնից զանձունցն զաւգուտն: Ձի երկնչիս ասէ ընդ ծախ ընչիցն: Եւ թէ երկնչիս բաշխես թի տուրս. եւ յայնժամ ոչ ծախիցին. եւ ոչ միայն չծախին. այլ եւ մեծ եւս յաւելուած առնուն: Իսկ եթէ յերկրի զանձիցին. թէպէտ եւ մարդիկ վնաս չառնիցին. այլ է ինչ որ վնասէ. ցեցն եւ ուտիճն: Ձի թէպէտ եւ դիրաճախ ապականիչն թուիցի. սակայն զինչ եւ հնարս հնարիցիս. ոչ կարես արգելոլ զվնաս նորա: Իսկ զոսկին թէպէտ եւ ցեց չուտէ. սակայն գողք ական հատանելով զողանան: Վասն որոյ եւ այլ եւս միտս աւելու:

Թէ ուր զանձ ձերէ. անդ եւ սիրտք ձեր եղիցին: Յերկինս զանձեցիք. որ ոչ ընդ զանձելոյն միայն հատուցումն. այլ եւ արդէն իսկ անդր եղեալ գտանիցիս. անդր խխորիէլ. եւ անդր հոգալ: Ձի ուր զգանձն եղեր. յայտէ թէ եւ զմիտսդ անդր ժողովեցեր: Եթէ յերկիր աստ. յերկրի պաղատիս. Եւ եթէ ոչ ինչ յայտնի զբանն համարիցիս. լուր յաջորդացն:

Ճրագ մարմնոյ ակնէ. եթէ ակնդ առատէ. եւ մարմինդ լուսաւոր է:

Ձոր արինակ ոչ ցանկայ այր ոսկի զարդ. յանձն առնուլ եւ հանդերձս պարունակս զգենուլ. եթէ վասն այսպիսի զարդոց զաչս իւր կուրացուցանէր. այլ առաւել զառողջութիւնն խնդրէր եւ ոչ զայնպիսի զարդս: Յորժամ աչքն կուրանային. եւ այլեւս անդամքն խաւարագգած լինին: Նոյնպէս եւ յապականեալ մտացն[՞] բիրապատիկ չարեաւք կեանք մարմնոյն լինի. Ձի որպէս մարմնոյ լուսաւորութիւն աչացն առողջութիւն է. նոյնպէս եւ ոգւոցն մտացն զուարթութիւն: Ձի զոր արինակ եթէ ոք զակն աղբեր խնուցու. եւ զգետս ցամաքեցուցանէ. նոյնպէս եւ որ զմիտսն ապականիցէ. զամենայն կենաց իւրոյ զգոյսս պղտորէ: Վասն որոյ եւ ասէ իսկ. զի թէ լոյսդ որ թի քեզ է խաւարէ. խաւարն որչափ եւս: Այս ինքն եթէ տրաւք մեղանչես դու. զի լուսատուէ նա. այս ինքն զի արդարացուցիչէ որչափ եւս մեղաւքն. զի խաւարեցուցիչքն: Շնութեան եւ հայիոյութեան մի կողմնէ նոցա. զի յանցուցիչքն: Այլ տրոց երկու կողմանք են. եթէ տուալ լինի նա[՞] մարդկեղէն պարծանաւք յանցացուցանէ զնա: Ապա թէ ձեռն տուիչին առ մարդ նկարեալ ձգեալ լինի. եւ խորհուրդք նորա առ Աստուած հասուցիչ գտեալ լինին: Այս է զոր ասեն. ուր զանձք ձեր են. անդ եւ սիրտք ձեր են: Եւ զի ասէ լոյսդ որ թի քեզ է խաւարէ: Յորժամ նաւապետն որ զնաւն ոչ ուղղիցէ[՞] ընկղմիցի. եւ ճրագն շիջանիցի. եւ զաւրավարն զերի երթայցէ որպէսի ինչ կենաց յոյս ռամիկն կայցէ: քանզի թի բանտի բնակել[՞] ոչ չար այն է, յորժամ միտքն այնպիսի ախտի ծառայնցեն:

Ոչ ոք կարէ երկուց տերանց ծառայել: Տեսանես զիարդ առակաւ սակաւ յամենայն թի մեքէ մերժէ. եւ բազում բանիք յընչիցն, թի Քրիստոսի ծառայութենէն ելանել հասանիցես եւ գիրս անշունչ յնչիցն առնէ: երկուս վնասս գործէ: Ձի ծառայս ընչիցն առնէ որոց տիրելն պարտէ. եւ ծառայութեանն Աստուծոյ հանէ[՞] որում արժան էր ծառայել. քանզի միմեանց հակառակ հրաման տան. զի թէ այս այսպէս չէր եւ ոչ երկուս տերս անուանէին:

Ձի թէ զմինն ատիցէ եւ զմիւսն սիրիցէ: ցուցանէ աստ եթէ դիրին է դառնալ թիլավ անդր. զի մի ոք ասիցէ թէ մի անգամ ծառայեցի ընչիցն. չկարեմ զերծանել: Յուցանէ թէ հնար է փոփոխել: որպէս աստի անդր. նոյնպէս եւ անտի այսր: Խառնի թի խուռն թի մեջ իմն ընկենու զբանն. զի զլսաւդն հաւանեցուցանէ լինել անաչառ դատաւոր բանիցն:

Ոչ կարէք Աստուծոյ ծառայել եւ մամոնայի:

Յուցանէ[՞] թէ չէ հնար այնմ եւ այսր ծառայութեան միաբան հարկս հարկանել: Ձիմին հափշտակել հրամայէ. եւ միւսն մերկ լինել: Մին սգաստանալ. եւ միւսն պոռնկել: Մին արբենալ եւ շուայտել. եւ միւսն համ դնել որկորի: Մին չհայել թի մաւտաւորս. եւ մին աստէն ընդ սովին բեւեռել:

Մի հոգայք վասն ոգւոց ձերոց. թէ զինչ ուտիցէք: Ձի մի ասցիցեն թէ զամենայն թի բաց պարտիմք ընկենուլ. զի աւարդ կարիցեմք կեալ: Առ այս դնէ զայս պատասխանի. ոչ եթէ ոգի կերակրոց ինչ կարաւտիցէ. քանզի անմարմին

Է. այլ ըստ հասարակաց սովորութեան բարբառի: Թէպէտ եւ չիցէ ասէ կարաւտ կերակրոց այլ ոչ կարէ կալ թի մարմնի առանց մարմնոյ կերակրոց:

Ոչ ապաքեն ոգի առաւել է քան զկերակուր. եւ մարմին քան զհանդերձս: Ձի որ զմեծ ետ ասէ. զփոքր զհարդ ոչ տայցէ. որ զկերակրելն թի մարմնի ստեղծ. զի արդ իցէ որ զկերակուրսն ոչ շնորհիցէ. քան զի ոչ վայրապար ինչ ասաց^ա զինչ ուտիցեք կամ զինչ զգենուցուք. այլ թէ վասն մարմնոյ եւ ոգւոյ. քանզի թի նոցանէ ցուցանելոց էր արինակ. ըստ նմին համեմատութեան^ա եւ զբանն յորջորջէ: Այլ զոգին միանգամայն ետ. եւ զմարմինն ար ըստ արե՛ զարգացուցանէ: վասն որոյ զերկոցունցն իսկ յայտ առնէ. զմիոյն իբրեւ զմահկանացուէ. եւ զմիւսոյն իբրեւ զանմահէ: Քանզի յարէ թի նոյն իսկ:

Թէ ովթի ձենջ յաւելուլ կարիցէ թի հասակ իւր կանգուն մի: եւ զոգւոյն լռեաց. քանզի չառնու աճումն ինչ: Եւ այնու յայտէ. եթէ ոչ կերակրոց ինչ ծառայէ ոգին. այլ Աստուծոյ դարմանոցն: Հայեցարուք ասէ թի թոչունս երկնից: Եւ չասաց թէ նայեցարուք զի թոչին թոչունք որ չէր մարթ մարդկան. այլ այնոքիկ ցուցանեն որ արդեամբք գնոյն վճարեցին:

Ձի ոչ սերմանեն ասէ^ա եւ ոչ հնձեն: Եւ չասաց թէ ոչ վաճառեն եւ ոչ շահս ինչ շահին. այլ եթէ ոչ սերմանեն. Եւ արդ զհարդ միթէ չիցէ պարտ սերմանել. այլ չէ արժան հոգալ. եւ ոչ եթէ գործել չիցէ պարտ, այլ կարճամիտ լինել. եւ զանձն թի հոգս հալել^ա չէ արէն: Բայց գործել եւ զիւր վաստակ ուտել հրամայեաց: Ուրչափ եւ առաւել զձեզ: Ձի թէ որոց վասն մերնեն այչափ խնամ ունիցի. ուրչափ եւս առաւել մեզ: Եթէ ծառայիցն այն չափ եւս առաւել տէրանցս:

Ով թի ձենջ առ հոգալն յաւելուլ կարիցէ թի հասակի իւր կանգուն մի: Տեսանես^ա զհարդ յայտ արար. զի որպէս թի մարմին ասէ հոգալով^ա ոչ կարես ինչ յաւելուլ. նոյնպէս եւ ոչ թի կերակուրսն ժողովելոյ:

Հայեցարուք ընդ շուշանն վայրենի^ա որպէս աճէ: Յորժամ ասաց վասն կարեւոր կերակրոցն. եւ եցոյց թէ չէ պարտ հոգալ. ապա թի թեթեւագոյնսն փոխի թի հանդերձիցն պէտս. եւ ասէ թէ նայեցարուք ընդ շուշանն. եւ յառաւելութենէ գեղեցկութեանն զոր տուեալ նմա. զարթուցանէ թի հաւանութիւն բանիցն ասացելոց: Որովք ոչ միայն չհոգալ ուտուցանէ. այլ եւ մի դրդիլ կարի ընդ պէս պէս. եւ ազգի ազգի հանդերձս^ա զի խոտոյ նմանէ վայելչութիւնն. եւ դալարոյ պայծառութիւնն. մանաւանդ զի պարունակագոյն եւս է խոտ քան զայնպիսի պատմուճանս:

Ոչ ջանայ ասէ^ա եւ ոչ նիւթ: Ձի յաշխատութենէ ազատ առնիցէ: Ձի ոչ եթէ չհոգալն աշխատութիւն ինչ իցէ. այլ հոգալն: Եւ ոչ եթէ զգործն ինչ խոտիցէ. այլ զտատամսելն: Ձի թէ Սողովմոն պարտեցաւ թի գեղեցկութենէ նոցա եւ ոչ մի անգամ միայն. կամ երկիցս. այլ յամենայն իսկ թագաւորութեան իւրում: Եւ չկարէ ոք ասել թէ երբեմն այնպիսի ինչ զգենոյր. եւ երբեմն ոչ նոյնպիսի. այլ թէ եւ ոչ մի ար նոյնպիսի զարդարեցաւ: Քանզի ասելն եթէ յամենայն թի փառս իւր յայտ առնէ^ա թէ յամենայն թագաւորութեան իւրում. եւ ոչ եթէ թի միոյ ծաղկէ պարտեցաւ^ա այլ յամենեցունց միանգամայն: Վասն որոյ եւ ասէ իսկ թէ ոչ իբրեւ զմի թի նոցանէն: Ձի որչափ ինչ թի միջի ճշմարտութեան եւ ստութեան իցէ^ա նոյնպէս եւ թի մեջ հանդերձիցն եւ ծաղկանց: Ձի թէ նա որքան զամենայն թագաւորս փառաւորն էր. երբեմն յանձին կալաւ զպարտութիւնն: Իսկ դու ոչ այնպիսի ոք եւ յաղթել կարիցես պայծառութեանն: Նա եւ իւրատէ այսու չցանկալ զարդուցն պաճուճանց: Եւ արդ տես զվախճանն. զի յետ յախթութեանն թի հնոց անկանելոցէ: Եթէ նուազիցին որք ոչ ինչ թի պէտս համարին այսպիսի դարմանս ցուցանէ Աստուած. ուր չափ եւս առաւել քեզ պարգեւիցէ. որքան զամենայն երեւելագոյն եւ պիտանի եւ Աստուծոյ: Ձի զձեզն ասելով. զառաւել պատիւն եւ զփոյթն. զոր ունի ընդ ազգիս մերում ակն արկէ: Որպէս զի ասիցէ թէ ձեզ որոց զոգիս շնորհէ, զորոց զմարմինմինսդ ստեղծ վասն որոյ զամենայն երեւելիսս արար. վասն որոյ զմարգարէսն առաքեաց, եւ զարեւնսն ետ. եւ զբագում եւ այլ եւս բարութիւնս եցոյց. վասն որոյ զմիաձինն ետ: Եւ վասն էրարդեալք^ա այնպէս գեղեցիկ արար զծաղիկն Աստուած. զի զիւր իմաստութիւնն ցուցանէ. եւ զառաւելութիւն զարութեանն: Որպէս զի ամենայն ուստեք զնորա փառսն ունիցիմք: Ձի բագում իսկ այս առաւել իմաստութեանէ նշանակ. յորում թի կարի նուազագոյնսն նորա խնամքն երեւեսցին: Ձինչ նուազագոյն խան զայն կայցէ. զի այս արեւ, եւ վաղիւ չիցէ. եւ յայնմ զայնպիսի պայծառութիւն ցուցանէ. զի թէ խոտոյն որ չիցէ ինչ պիտոյ. եւ հրոյն ճարակէ. այնպիսի գեղեցկութիւն շնորհեաց. զի արդ ոչ քեզ որ թի պէտս իւր հաստատեցար^ա տայցէ զամենայն պէտս: Եւ ոչ ուրեք իւր Հայր կոչէ զԱստուած այլ նոցա. զի պատուոյն անուամբ ընդ ուստուցանիցէ փոքր մի: Եւ դարձեալ զի յորժամ իւր Հայր եւս կոչիցէ. մի ինչ ցասնուցուն: Մի ասէ հոգայցեք եւ ասիցեք թէ զինչ կերիցուք կամ զինչ արբցուք: Դարձեալ մեծապէս պատկառեցուցանէ զնոսա եւ յայտ առնէ թէ չեն ինչ խիստ եւ ծանր հրամանքն: զար արինակ սիրել զսիրելիսն. հեթանոսաց նմանեցոյց զնոսա. նոյնպէս եւ աստ թէ զայդ ամենայն հեթանոսք խնդրեն:

Գիտէ ասէ Հայր ձեր Երկնաւոր^ա թէ պիտոյէ ձեզ այդ ամենայն: Եւ չասաց թէ գիտէ Աստուած. այլ Հայրն ձեր. զի զնոսա մեծագոյն զլոյսն հանիցէ: Եթէ Հայր իցէ. եւ այսպիսի Հայր. ապա ոչ ժուժամյցէ անտես առնել զորդիսն. յորժամ յանհնարին չարիս ինչ իցեն: Քանզի եւոչ յորժամ թի ճաշոք թագաւորի երթայցէ. պարտիցի հոգալ թէ զինչ

ուտիցէ: Եւ ոչ յորժամ, յարբիւր երթայցէ՞ թէ զի՞նչ ըմպիցէ: Եւ մի մեք զառատաբունս պարգենսն Աստուծոյ՞ աղքատ ինչ համարեցուք:

Խնդրեցէք նախ զարքայութիւնն Աստուծոյ. եւ այդ ամենայն յաւելցի ձեզ:

Իբրեւ զհոգսն փարատեաց թի հոգւոյն. զերկնից յիշեցուցանէ, քանզի զհինսն քակել եկն, եւ թի վերին աշխարհն կոչել ձեզ ասէ չէ պարտ զայս լաւ համարել. այլ զայն: Ձի չէ ինչ երկրաւ որ պարգենս. եւ ոչ յանդաւորքս համեմատ հանդերձելոցն: Վասն այսորիկ ոչ հրամարէ խնդրել զայս այլ զայն. եւ վատահ լինել թէ. այս եւս ընդ այն յաւելուցու: Եւ արդ խնդրէ զհանդերձեալսն. զի առնուցուք եւ զմատաւորս: Մի խնդրեր զերեւելիս. եւ չերթան ուրեք թի քէն: Մի հոգայք ասէ ընդ վաղւի. զի վաղիւն վասն իւր հոգացի: Շատէ աւուրն չար իւր: Չտառապանսն եւ զվերսն ասէ չարիս աւուրն: Այն իսկ չիցէ քեզ շատ. զի թի քիրտն երեսաց հրամայեաց ուտել զհաց քո: Եւ այլ եւս տառապանս թի վերայ տառապանաց եւ հոգս յաւելուք քեզ: Իսկ զչարիս աստ՞ ոչ զչարութիւն ինչ ասէ, այլ զտառապանսն. եւ զաշխատութիւնսն եւ վիշտսն:

Մի դատիք զի մի դատիցիք. այս ինքն՞ մի դատիք անիրաւութեամբ. զի մի դատապարտեսցիք վասն անիրաւութեանն: Եւ թողեք՞ եւ թողցի ձեզ: Ձի յորժամ դատի ստուգութեամբ. թողցէ շնորհաւք: Ձի յորժամ դատեալ լինի ինքն ստուգութեամբ. արժանի լինի շնորհաւք եւ ողորմութեան: Կամ վասն դատաւորաց՞ որք զանձանց վրեժխնդիր էին ասաց: Մի ասէ պատժեք. այսինքն է մի խնդրեք զվրեժ անձանց ձերոց. կամ մի դատիք աննմանութեամբ եւ կարծեաւք. եւ պատժեք. այլ յանդիմանեցէք եւ խրատեցէք: Բայց թուի ինձ, թէ զիրեկնս ակն արկէ աստ. զի այլոց վասն սակաւ եւ դոյզն մեղաց դառն զահճք լինին. եւ ինքեանք թի մեծամեծ մեղսն ներկեալք չհամարէին ինչ: Բայց սակայն եւ հասարակաց իմն արեւնս դնէ զայս:

Կեղծաւոր. զի տեսանես զշիւղ յակնս յեղբար քո. եւ թի քում ակննդ զգերանդ ոչ տեսանես. հան նախ զգերանդ յակնն քումմէ: Եւ գոր հրամայեացն այս ինչէ յորժամ որ բիւր չարեաց պատժապարտ իցէ. այլոց փոքր մեղաց դառն դատաւոր մի լիցի: Ոչ զյանդիմանելն եւ զուղղելն խափանէ. այլ զայն միայն որ զիւրումն ծոյլ իցէ: Եւ զայսն պահանջիցէ հաւաստեալ:

Մի տայք զսրբութիւն շանց. եւ մի արկանեք զմարգարիտն ձեր առաջի խոզից: Շունս աստ որ յանհնարին ամբարշտութիւնսն են կոչէ. եւ դառնալոյ թի լաւութիւն ինչ չունի ակն: Եւ խոզս՞ զայնսիկ որ յանառակութիւնս միշտ մաշիցեն զաւուրս: զայս քան զամենեսին անարժանս համարի այսպիսի արեւնս դրութեան: Եւ վասն այնորիկ չիրամայէ նոցա բանալ դուռն, քանզի եւս մեղանչականք լինելոցեն յորժամ զխորհուրդն ուսանիցին: Ձի ողջամտացն եւ հնազանդիցն յորժամ յայտնին. յայնժամ պարկեշտագոյն երեւի: Իսկ անհանճարիցն յորժամ թի ծածուկ իցէ. յայնժամ աւգուտ իցէ: Ձի որք թի բնութենէ տեղեակ լինել չկարիցեն սրբութեանցն. զեթ յանգիտութենէ պատկառեսցին: Քանզի եւ խոզն ոչ ինչ գիտէ զինչ մարգարիտն իցէ: Եւ զի չգիտէ. եւ մի տեսցէ գոր ոչն գիտէ. զի մի կոխիցէ. զի ոչ ինչ լաւութիւն գործի. բայց միայն վնաս մեծ. զի լսեն եւ թշնամի թի նոցանէ սրբութիւնն: Եւ նոք առաւել յառնեն եւ վառին ընդ դէմ մեր: Այն իսկ է գոր ասէն եթէ գուցէ կոխեսցեն. եւ դարձեալ երգիծուցանիցեն զձեզ: Եւ այնպէս առաւել գոգոին տալ զմէնջ եւ այլոց պատճառս վնասու: Ոչ եթէ սրբութիւն ինչ զայն առնիցէ. այլ նոցա խոզութիւնն:

Խնդրեցէք եւ առնուցուք. հայեցէք եւ գտջիք: Եւ քանզի մեծամեծս եւ զարմանալիս հրամայեաց առնել. եւ անդր թի յերկինս իսկ ելանել: Վասն այնորիկ զաւգնականութիւնս հանապագորդադարիցն առաջի եդ: Որ եկեալ հասեալ դիւրաւ առնիցէ զվաստակսն: Վասն այնորիկ խնդրել հրամայէ. եւ առնելոյ երաշխաւոր լինի: Ոչ վայրապար խնդրել. այլ յամել թի խնդրուածսն: զմարդիկյորժամ թախանձիցես. եւ ձանձրացուցանես՞ յայնժամ ծանր թուիս նոցա: Իսկ զԱստուած եթէ ոչ ստեալ կարդացես. յայնժամ յոյժ բարկացուցանես: Իսկ եթէ յամիցես թի խնդրուածն. թէպէտ եւ վաղվաղակի չառնուցու. բայց սակայն երբ եւէ առնոց ես: Վասն այնորիկ փակի դուռնն. զի զքեզ թի բախելն յորդորիցէ: Յայն սակս ոչ վաղվաղակի լսէ. զի եւս քան զեւս թի խնդրուածսն յամիցես եւ առնուցու: Եւ զի մի ասիցես եթէ զինչ աւգուտ իցէ. զի խնդրեմ եւ ոչ առնում. առակ արիւնակի տայ քեզ. եւ ցուցանէ եթէ ոչ զինչ եւ կամիցիս. այլ յորժամ զաւգուտն խնդրեսցես:

Ոչվ որք թի ձենջ հայր որ խնդրիցէ որդի իւր հաց՞ մի թէ քար տայցէ նմա: Որպէս զի թէ չառնուցու. վասն զի քար խնդրես՞ յայն սակս չառնուցու: Ձի եթէ որդի իցես ապա ոչ զանաւգուտն ինչ խնդրիցես. մի զաշխարհիս ինչ. այլ զամենայն հոգեւորսն. զի եւ առնուցու եւս: Եւ քո այսու հատեւ զայս իմացեալ. մի հեռանայցես մինչեւ առնուցու: Ձի թէպէտ ինչ խնդրիցես՞ որպէս եւ տալեացն վայելիցէ. եւ քեզ որ խնդրիցեսդ աւգուտ իցէ. ոչ արգելուն խնդրուածքն:

Իսկ եթէ դուք որ չարքդ էք զիտեք պարգենս բարիս տալ որդւոց ձերոց: Չայս ասելով. ոչ եթէ զմարդկեղէն բնութիւն ինչ խոտէ. եւ կամ թէ զարինչ զմարդկային ազգս ցուցանիցէ. այլ առ թի զատանել իւրոյ բնութեանն. զաստի հայրենի գութս չարութիւն կոչէ. զի այնպէս նորա մարդասիրութիւնն առաւելութիւն:

Ձոր ինչ կամիցիք թէ արասցեն ձեզ մարդիկ. այնպէս արարէք եւ դուք նոցա: Յուցանէ այսու թէ համառատէ առաքիւնութիւնն. եւ դիւրին եւ ամենեցուն ծանալթ: Եւ չասաց թէ որպէս կամիս լինել քեզ յԱստուծոյ այնպէս առնիջիր եւ դու ընկերին: Ձի մի ասիցեն թէ զիաքոր մարթիցէ այսմ լինել. զի նա Աստուած է. եւ դու ես մարդ: Այլ

ասէ թէ որչափ կամիցիս թէ լինիցի քեզ թի ծառայակցէն քումմէ, նոյն չափ առնիջիր եւ դու քում ընկերին: Եւ զիսնչ թէթեւագոյն կամ արդարագոյն քան զայն կայցէ: Ապա եւ զգովութիւնն մեծ քան զհատուցումն ցուցանէ:

Ձի այն իսկ են աւրէնք եւ մարգարէք: Ոստի յայտէ թէ բնութեամբ իմն է թի մեզ առաքինութիւնն. զի ընդանի իսկ են պատճառքն. ամենեքին զհետեմբ եւ թէ չէ հնար եթէ ոչ որ իմանայցէ:

Մտէք ընդ դուռն նեղ: Նա եւ յառաջ կոյս ասէ. թէ լուծ իմ քաղցր է. եւ բեռն իմ փոքր ոգի. եւ արդ աստ ասիցէ նեղ եւ անձուկն դիրին իցէ: Մի ասէ ընդ այն նայիցիս զի նեղ եւ անձուկ եւ խիստ է. այլ ուր տանիցի հասուցանիցէ: Ձի թէ պէտ լայն եւ ընդարձակ իցէ, այլ չէ ինչ անտի կալոց մնալոց: Ձի ամենայն ինչ անցանելոց է. եւ վիշտոքն եւ բարիք աշխարհիս: Իսկ առաքինութեանցն ոչ միայն աստ դիրին են. այլ եւ թի վախճանի եւս. յուսոյն հատուցումնքն որ առաջի կան. երկինք եւ անձառ բնութիւնքն, եւ անմահական պարգեւքն: Եւ ասէ մի տայք զսրբութիւն շանց: Ձի գոր արինակ որ ոչ ակտարանէ զակտարանն որա մեղանչէ: Ձի ոչ պահէ զպատուիրանն: Այսպէս եւ որ տայ զսրբութիւն շանց. թէպէտ եւ շունք զսրբութիւն ոչ ուտեն. եւ խոզից մարգարիտ ոչ է՞ սակայն հաղորդ եւ կցորդես այնմիկ որ թաքոյց զարծաթ Տեառն իւրոյ. մին. զիոչ աճեցոյց. եւ մի. զի ոչ պահեաց:

Եւ զի ասէ զգոյշ լերուք թի սուտ մարգարէիցն որ գան առ ձեզ թի հանդերձս գառնենիս: Ահաւասիկ հանդերձ շունս կոչելոյ եւ խոզս. այլ իմն նշանակ դարանակալութեան եւ նենգաւորութեան. չար քօան զառաջինն: Ձի նոքա յայտնի են եւ սոքա թի ծածուկ եւ կեղծեալք. վասն այնորիկ թի նոցանէն հեռանալ հրամայէ. եւ զսոսա քննել մեծաւ զգուշութեամբ. մի յառաջին կերպարանն եւ եթ հայել. այլ ճշդիւ քննել: Բայց թուի ինձ թէ ոչ միայն զհերձուածողսն ասիցէ. այլ զայնոսիկ որ թի զեղծ վարս ինչ իցեն: Որք զկերպարանս առաքինութեան ունիցին. եւ չիցեն ինչ այնպիսիք. գոր խաբեբայս սովոր են կոչել բազումք. քանզի յարէ իսկ թի նոյն:

Թէ թի գործոց նոցա ծանիջիք գնոսա: Ձի եւ թի հերձողսն բազում անգամ գտանին վարք պարկեշտք. այլ եւ առ այնպիսիսն ոչ երբեք: Եւ թէ այնու եւս կեղծաւորեցին ասեն. զի աքրդ որ իմանայցէ. այլ վաղվաղակի խայտառակեցին: Քանզի այնպիսի է ճանապարհն: Ես ասէ ընդ աշխատութեան եւ ընդ վաստակոց ճանապարհ հրամայեցի գնալ. այլ կեղծիս եւ եթ ցուցանէ. վասն այնորիկ վաղվաղակի յանդիմանի:

Ձի ոչ թէ թի փշուց քաղեն խաղող. կամ թի տատասկէ թուզ. զի ծառ բարի պտուղ բարի առնէ. եւ ծառ չար պտուղ չար: Չոր ասացն այսպիսի ինչէ. եթէ չիք թի նոսա զգանութիւն. եւ ոչ քաղցրութիւն: Մինչ զհանդերձս գառնենիս ունին. եւ զբարս գայլենիս. ուստի եւ դիրին իսկէ ճանաչել գնոսա: Ձի թէպէտ զմի ինչ թաքուցանիցէ, է այլ ինչ որում չիցէ մարթ թաքուցանել. ցուցանիցէ: Եւ զիարդ ասեն մարդ բարի՞ չար երբեք ոչ լինիցի: Ասեմ թէ բազումք թի բազում ժամանակս. քան զի լի իսկ են կեանք մարդկան այնպիսի փոփոխմամբք: Այլ Քրիստոս ոչ եթէ այսպիսի ինչ ասիցէ թէ չար մարդկան չիցէ հնար դառնալ թի չարէն. եւ կամ բարւոյն չիցէ մարթ անկանել թի բարւոյն: Այլ թէ մինչ դեռ թի չարութեանն կեցցեոչ կարէ պտուղ բարի բերել: Բայց փոխել յառաքինութիւն մարթի. թէպէտ եւ չար իցէ: իսկ մինչ դեռ անցեն թի չարութեան կայցէ. բարի ինչ պտուղ չկարէ երեւեցուցանել:

Ամեն ծառ որ ոչ բերէ պտուղ. հատանի եւ թի հուր անկանի: Յորժամ անտաղտուկ արար զբանն. ապա յարէ թի նոյն. թէ թի պտուղոյ նոցա ծանիջիք գնոսա: Թուի ինձ թէ զհրէայսն նշանակիցէ. որ միշտ զայնպիսի պտուղ ցուցանէին: Չոր եւ Յովհաննէս թի սկզբան Աւետարանիս յիշէ: Երկուս տանջանս սպառնայ. մի զի յարքայութենէն անկանիցի. ապա զի եւ թի հուր եւս տանջանեցի: Եւ աւելի դառն տանջանք այն են յորժամ յարքայութենէն վրիպեցի որք: Եւ արդ աղաչեցուք զՅիսուս զՈրդին Միածին. զի մի զայնպիսի զանհանգիստ տանջանց հասանիցէ մեզ զփորձ առնուլ:

Ոչ ամենայն որ ասէ ցիս՞ Տէր Տէր մտցէ յարքայութիւնն երկնից. այլ որ արասցէ զկամս Հար իմոյ: Եւ ընդէր արդէք չասաց թէ որ արասցէ զկամս իմ, այլ քանզի դեռ եւս այն պատշաճ էր. եւ ընդէլական: Եւ զի նախ զայն ընդունիցին, ող ինչ նոցա տկարութեանն կարի թի դէպ էր: Բայց եւ այլ եւս. քանզի չիք այլ կամք Որդոյ քան զՀարն: Եւ թուի ինձ թէ աստ առաւել զհրէայսն մորմոքեցուցանէ. եւ թի կրանսն դնել եւ վարս պարկեշտս ինդրէ:

Բազումք ասացին ցիս յաւուր յայնմիկ Տէր Տէր ոչ յանուն քո մարգարէացանք: Եւ այլ եւս. զի ոչ միայն ասէ թէ զհաւատարմ ունիցիս եւ գործոց անփոյտ առնիցես. ելանիցես յերկնից. այլ թէպէտ հաւատովքն իսկ բազում նշանս առնիցես, եւ բարիս ինչ ոչ գործիցես. սակայն եւ այնպէս արտաքոյ գտանիցիս ցանկալի եւ երանի դրանց: Բազումք ասիցեն ցիս ասէ: Տեսանես զիարդ մեղմովե զիւր անձն յայտնէ. թէ դատաւոր է: Եւ զի խնդիրք ամենայն գործոց լինելոց են: Եւ չասաց թէ ես եմ դատաւոր. այլ թէ բազումք ասիցեն ցիս: Ձնոյն յարդարէ. զի թէ ոչ ինքն էր դատաւոր. ոչ ասէր թէ յայնժամ ասիցից ցնոսա թի բաց գնացէք յինէն: Ամենայն ուրեք բազում վասն վարուց հրամայէ ունել յանձին: Եւ ցուցանէ թէ հաւատքն առանց գործոց ոչ ինչ աւգնեն: Եւ ոչ միայն հաւատք. այլ թէպէտ եւ նշանս առնիցեն. զի ինչ աւգուտ. եթէ առաքինութիւնս ոչ ցուցանիցեն:

Ոչ յանուն քո մարգարէացաք. եւ յանուն քո դեւս հանաք: Մի ինչ ընդ այս զարմանաս. զի շնորհքն այնորիկ են. որ զպարգեւսն շնորհեաց: Եւ ոչ եթէ նոքա անձամբ ինչ առնէին. վասն որոյ արժանի են տանջանաց:

Երթայք ասէ յինէն ամենեքեան ոյք գործէիք զանարեւնութիւն: Եւ գոր ասելս կամի այս ինչ է. եթէ ոչ հաւատք. եւ ոչ նշանք կարեն աւգնել. եթէ ոչ վարք պարկեշտ իցեն:

Ոչ երբեք զհտէի զձեզ: Յուցանէ թէ ոչ այլ ինչ այնպիսի կարեն համեմատ լինել. բայց միայն առաքինութեան ստացուած:

Ամենայն որ լսէ զբանս իմ եւ առնէ. նման է իմաստնոյ որ թի վերայ վեմի շինեաց գտուն իւր: Եւ որ լսէ եւ ոչ առնէ. նման է առն յիմար որ թի վերայ աւագայ շինեաց: Յորոց թի գալ արկածիցն անկաւ. Իսկ միւսոյն եկաց հաստատուն: Բարիոք իսկ կոչէ զայնպիսիսն յիմար: Եւ ով որ քան զայնպիսիսն անմտագոյն կայցէ, որ թի վերայ աւագոյ շինեն. որ պոռնկութեամբ եւ զիճութեամբն զգածեալք են. եւ ցասմամբ բորբոքեալ^ա որպէս Աքայաբն էր: Եւ կամ առաքելեալքն, իսաչահանութիւն: Եւ առ սրբովքն^ա նոցին հալածիչքն. եւ ամենայն մարմնասէրք որք զերկրաւորս եւ եթ խորհին: Որք կարի ծանծաղ եւ աւագահիմն շինուածոց բազում աշխատութիւնս ծախեն. որոց կործանումն մեծ ասաց լինել: Չոր ինձ զհանդերձեալն թուի հատուցմանցն ասել: Իսկ առաքինագործն թի վերայ հաստատուն վեմի շինէ որպէս Աքրահանն. որպէս Յոբն. որպէս Մովսէս եւ մարգարէքն. եւ յետոյ առաքեալքն եւ նմանքն նոցին: Որք թի գալ բազմադիմի փորձանացն պահեցան անշարժք. եւ անվանելիք: քանզի եւ որ զանդամանդն հարկանիցէ. ինքն հարկանի: եւ որ ընդ դեմ խթանի քաջգէ. ինքն խոցի. նոյնպէս եւ որ զառաքինին նենգէ ինքն պատժի

Եւ եղև իբրեւ կատարեաց Յիսուս զբանս զայտոսիկ. զարմանային ժողովորդքն ընդ վարդապետութիւն նորա: Թէպէտ եւ տաղտկալ պարտ էր ընդ ծայրագոյն բանսն. եւ տաղտապել ընդ բարձրութիւն հրամանացն: Նա աւանիկ այնպիսի իմն էր զարութիւն վարդապետին մինչեւ ախորժելի իսկ. զբանսն առնել եւ զբազումս թի նոցանէ զրաւել. եւ թի մեծամեծ զարմանածեալ. զի ոչ կարելին թէ բնաւ լռեսցէ յուսուցանելոյ: Եւ առաւել ընդ իշխանութիւն նորա զարմանային: Չի ոչ թէ յայլոք հաներ զբանն որպէս Մովսէս^ա եւ մարգարէքն. այլ ամենայն ուրեք զիւր անձն ցուցանէր իշխանութիւն ամենայնի ունել: Քանզի եւ թի ստեպ արեւնս դնել զայն եւս յաւելոյր: Բայց եւս ասեմ ձեզ: Եւ դա միշտոյի իմաստութեան Տեառն. զի արդ պէս պէս շնորհս յաւելոյր մերձաւորացն. զի թի նշանացն թի բանսն շրջի. եւ դարձեալ թի բանիցն վարդապետութենէ թի նշանս: Մինչ չեւ ելեալ թի լեառնն զբազումս բժշկեաց. զի յառաջագոյն զճանապարհ բանիցն հորդորեսցէ: եւ յետ այն չափ հրապարակախաւս վարդապետութեանն. դարձեալ թի նշանսն զայ. զի հաստատիցէ արդեամբք զբանսն: Եւ զի մի ինչ խոտվիցին յորժամ տեսանիցեն զնա իշխանութեամբ ուսուցանել:

Իբրեւ էջ ասէ թի լեռնէ անտի. ահաւասիկ մերձեցաւ առ նա բորոտ մի: բազում իմաստութիւն եւ մեծ հաւատք էին առնն: Չի ոչ խափանեաց զվարդապետութիւնն այլ դադարեաց. բաւեաց. մնաց թի դեպ ժամանակի. իբրեւ էջ թի լեռնէն ապա մերձեցաւ: Ոչ վայրապար^ա այլ բազում ջերմութեամբ եւ սերտ հաւատովք: Քանզի ոչ ասաց թէ յաղագս կայցես եւ ինդրիցես յԱստուծոյ. այլ եթէ կամիս^ա կարող ես զիս սրբել: Եւ ոչ ասաց եթէ Տէր սրբեա զիս. այլ թի նա ապաստան արար զիշխանութիւնն: Եթէ յանդէպս ինչ էին կարծիք բորոտին^ա ապա խոտել պարտ էր գտուտ կարծիսն. եւ սաստել եւ ածել յուղղութիւն: Նա աւանիկ հաստատէ զբանն քանզի ոչ ասաց եթէ սրբեաց. այլ եթէ կամիմ սրբեաց: Չի ըստ նորա կարծեացն. նոյնպէս զհրամանսն տայ: Բորոտին այնպէս թուեցաւ թէ որպէս Եղիշայ պահէ նա զարեւնսն. զի ոչ էլ նա առնէ եման. լոյճ զայս յայմիկ. զի մերձեցաւ նա առ նա. զի յայտ արասցէ թէ արեւնս գրչի^ա արեւնքն ինչ ոչ մեղանչեն: Եւ կամ կարծիս ինչ գնմանէ կարծեաց^ա թէ աւտար է արիւնացն. բժշկեաց զնա ծածկապէս. եւ յայտնապէս. թէ գուցէ այն որ բժշկեցան մարմնապէս. հարեալ լիցի հոգեպէս: Կամ վասն զի հրեայ էր նա եւ ստուգեալ նորա թի քահանայից անտի. զի այս Յիսուս ասեն հակառակ է արիւնացն. եւ թշնամի է գրոց: Վասն այսորիկ թուեցաւ նմա թէ ոչ կամի նա ընդ բժշկութիւն հրէիցն. թէ կամիս ասէ կարողես զիս սրբել: Դեմք խնդրողացն. եւ պատգամք իիթացելոց. զի կարող ես դու ասէ գիտեմ ես. այլ եթէ կամիս դու^ա չեմ տեղեակ: Առ Տէր մեր զերկուսին ցոյց նմա փոխանակ երկուց: Աստ թի բարկանալն իւրում եւ ողորմութիւն թի բժշկելն իւրում: ընդ դեմ այնմ թէ կարող ես դու բժշկեցաւ: Կամ զի հայեցաւ այնր թէ ոչ զամենայն մեռեալս կեցուցանէ. եւ ոչ զամենայն ախտս բժշկէ:

Ասէ ցնա Տէր եթէ կամիս կարող ես զիս բժշկել: Իսկ Տէրն թէ պէտ եւ բազում խոնարագոյնս խաւսեցաւ որ չէին նորա փառացն արժանի. այլ աստ զի հաստատեցէ զբնաւ զոամիկն եւ զբորոտին կարծիս. կամիմ ասէ սրբեաց: Եւ ոչ ասաց միայն. այլ եւ զարդիւնսն ընդ բանսն երեւեցոյց:

Ձգեաց ասէ զձեռնն իւր հասոյց թի նա: Չոր մանաւանդ պարտ իսկ է ինդրել թէ ընդէր զի կամաւք եւ բանիւ սրբեաց. եւ զձեռն իսկ մատուցանէր: Թուի ինձ թէ ոչ վասն այլ իրիք. այլ զի ցուցանէ թէ չէ հնազանդ արիւնացն, այլ Տէր արիւնացն: Եւ թէ սրբոյ. չէ ինչ որ սուրբ իցէ: Չի ոչ միայն չաղծի նա թի պղծոյ անտի. այլ եւ փախչի թի նմանէ պղծութիւնն սաստելովն նմա: Չայս ինչ գոր եցոյց Տէր մեր առնն բորոտի. փորձելով գործոյն կնոջն տեռատեսի. յառաջ քան զփորձելն հաւատովք զիտէր զնա. իսկ փորձն անմտացն է: Արդ^ա բարկանայ Տէր մեր թի վերայ երկոցունց. եթէ ոչ մերձեսցի նա թի բորոտն^ա ստուգեալ լինէր կարծիս մտաց նոցա. եթէ երկեաւ նա թի բորոտութենէ անտի: Եւ եթէ մերձենայր. ընթ այն այր միւս եւս խորհուրդ թի նոսա այլ^ա եթէ աւտարէ նա արիւնացն. վասն այնորիկ ձգել ձեռնն իւրոյ ցոյց նա զԱստուածութիւն իւր. եւ հալածեաց զպղծութիւնն: Եւ բանիւ բերանոյ իւր^ա ցոյց նա զանարեւնութիւնն: Վասն այնորիկ Եղիշայ^ա եւ ոչ տեսանել իսկ կամեցաւ զՆէեման բորոտ. Քանզի թի տան նստեր^ա եւ առաքէր թի Յորդանան երթալ լուանալ: Իսկ Տէրն զի ցուցցէ թէ ոչ իբրեւ զՏէր բժշկէ:

Մերձենայ. զի ոչ եթէ ձեռն թի բորոտէն պղծեր. այլ մարմինն բորոտ. թի սուրբ ձեռանէն լինէր սուրբ: Իբրև բժշկեաց զմարմինն բորոտին. եւ զոգին եւս ած թի ցածութիւն. ապա հրամայէ մի ու մեք ասել: Ոմանք ասեն յայն սակս հրամայեաց չասել ումեք. զի մի նենգիցեն ինչ զքննութիւն սրբութեան քահանայքն: Որ եւ կարի անմտութիւնէ զայս կարծել. այլ զի անպարծութիւն եւ անմեծարգութիւն ուսուցանէ: Նա եւ զիտէր իսկ թէ չառնու յանձն թաքուցանել. բայց սակայն նա զիւն արար:

Մատոյ պատարագ ասէ վասն սրբութեան քո: Այսու եւս զարեւսն կատարեսցէ. քանզի ոչ ամենայն ուրեք ելուծ. այլ մերթ զայն առնէ. եւ մերթ զայս. զի այսու հանդերձ զգուշութեան հորդորեսցէ ճանապարհ. եւ այնու զանամաւթ լեզուս հրէիցն ունիցի: վասն այնորիկ եւ առ քահանայսն առաքէ. զի մի ասիցեն եթէ զքահանայիցն փառսն յափշտակեաց. եւ զգործ նոցա նա կատարէ. առ նոսա առաքէ եւ զնոսա առնէ քննիչս իւրոյ սքանչելեացն: Վկայութիւն նոցա ասէ: Ոչ եթէ յուղղութիւն ինչ նոցա կամի վարդապետութիւն. այլ թի յամբաստանութիւն եւ թի կշտամբութիւն. եթէ յինէն եղև ամենայն ինչ եւ կատարեցաւ. թէպէտ եւ չէիք ուղղելոց: Այլ եւ զիմն արարի եւ կատարեցի:

օ մեծ

ք Աբրահամու

իս զայլս^a

շ յաշխար.

ռ նշանաց

ձ զհոգւո զառողջութիւն

յ հոգւով յիմանալի

դ յայցանէ

ր անտոստ

օծ սնուցանէն

օօ^oի միգոյ

օբ * այլ սոցա

օլս գնալ

օշ * զի սրբեաց

օռ այսոքիւք ցուցանէ

օձ ամենայնիւ

օյ կարելիէր

օղ աղքատութեամբս

օր մեծութիւն

օք բոնութունէ

օք անկցի

օք ոչ թէթև

օլս յերկինս վերանայցէ առաքինութեամբ

օշ եւ հիմն

օռՁի արդ ոք հպարտայցէ թի հողոյ սկսեալ. եւ հողով սնեալ. եւ թի հող լուծեալ

օձ տեսցէ

օլ խոնարհութեանն

օղ ճոխութիւն

օր* զհեշտախտութեամբ

իւծ տրտմիցին

իւօ լինիցին

իւք անցեալն ժամանակին

իւի ողբայ

իւշ զգալոյ

իւռ յանզգայութենէ

իւձ զգայր

իւյ թի կենդանութիւն

իւղ զգայ

իւր անզգայ

շծ առաքինութեան

շօ իզգայութիւն

շք դառնայ

շիս հեշտութեան

շշ բանիւս

շռ զգան

շձ նոսին

շլ յարթութեան

շղ յանքուն
շր յուրախութեան
ոծ լինելոցեն
ոօ ցնծութեան
ոք յուրախութեան
ոխ հասարակաց բնութեանս
ոշ տրտմութիւն
ոռ ամենայնք
ոճ բարեացն.
ոյ գուարճացելոյն
ոդ ծնընդեանէ
որ զլուսոյս
ձծ յորմէ
ձօ ծայրագոյն
ձք կարասցէ
ձխ բազմադիմիք
ձշ մարդկային
ձո ուրախութիւնն
ձձ անզգայաբար
ձյ իւր
ձդ անախտ
ձր անտեսութենէ
յծ լնուն
յօ է
յք լինի
յխ աշխարհի
յշ իմաստունք
յո Աստուծոյ
յձ որ
յյ մաքրեմք
յղ առ մեզ
յր զհարդ ստասցուք
դծ զգործովք
դօ խորհուրդն
դք Ջարձակումն